

กลวิธีการนำเสนอและภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรม เยาวชนรางวัลแวนแกว ประเททนวนินาย พ.ศ. 2562

เมธาวี พงศ์ทองเมือง¹ และ จตุพร เจริญพรธรรม²
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช^{1,2}
E-mail: mtw251201@gmail.com¹, jajah_01@hotmail.com²

วันที่รับบทความ: 4 กรกฎาคม 2567
วันที่แก้ไขบทความ: 16 ธันวาคม 2567
วันที่ตอบรับบทความ: 19 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอและภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแกว ประเททนวนินาย พ.ศ. 2562 จำนวน 4 เรื่อง ประกอบไปด้วย เรื่องทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม, ฉัน อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว, ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน และเด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการนำเสนอมี 5 ประเด็น ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องปรากฏการตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครหลัก การตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่และสัตว์เลี้ยง และการตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องมีผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละคร และผู้แต่งให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่องมีกลวิธีการเปิดเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง และกลวิธีการปิดเรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละคร ปรากฏการสร้างตัวละครแบบสมจริง และการสร้างตัวละครแบบเหนือจริง และกลวิธีการสร้างและเสนอฉาก ปรากฏการสร้างฉากเหมือนจริง และการสร้างฉากลักษณะเหนือจริง ส่วนภาพสะท้อนเยาวชนไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ภาพสะท้อนด้านสังคมปรากฏด้านการศึกษา ด้านวิถีชีวิต และด้านการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ภาพสะท้อนด้านความรักปรากฏความรักของครอบครัว เพื่อน และสัตว์เลี้ยง และภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและจริยธรรม ปรากฏเรื่องความกตัญญู และความมีน้ำใจ

คำสำคัญ: กลวิธีการนำเสนอ ภาพสะท้อนเยาวชนไทย วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแกว

Presentation Techniques and Reflections of Thai Youth in Wan Kaew Award Youth Literature, Novel Genre B.E. 2562

Methawee Phongthongmuang¹ and Jatuporn Jaroenpornthunma²

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University^{1,2}

E-mail: mtw251201@gmail.com¹, jajah_01@hotmail.com²

Received: July 4, 2024

Revised: December 16, 2024

Accepted: December 19, 2024

Abstract

This research aimed to study the presentation techniques and reflections of Thai youth in Wan Kaew Award youth literature with a novel genre in B.E. 2562 in four novels: Meadow, Rice Field, Khao Kang and Me, I, Athitthan with Aliens, Thank You for Being Together, and The Boy Who Stopped Time. The research was presented in descriptive and analytical form. The results identified five presentation techniques as follows: techniques for naming book titles, which include naming the book titles after main characters, places, pets, and themes or main ideas; techniques for narrating the story, where authors recount the story themselves or through protagonists; techniques for carrying on a story, which involves starting, progressing, and ending a story; techniques for creating characters, which include both realistic and surreal characters; and techniques for creating and presenting scenes, which include realistic and surreal scenes. In terms of the reflections of Thai youth, they are divided into three issues: reflections on society, which appear as education, way of life, and living together with others; reflections on love, which appear as the love of family, friends, and pets; and reflections on morality and ethics, which appear as matters of gratitude and kindness.

Keywords: Presentation Techniques, Reflections of Thai Youth, Wan Kaew Award Youth Literature

บทนำ

วรรณกรรมเยาวชนเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นมาสำหรับเยาวชนและมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์จากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ดังที่ วชิราภรณ์ สุวรรณวรานุกร (2554) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมสำหรับเยาวชนไว้ว่า เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเป็นพิเศษสำหรับเด็กหรือเยาวชน เนื่องจากเป็นเรื่องที่อ่านง่ายและเสริมสร้างจินตนาการ ให้เด็ก วรรณกรรมเยาวชนไม่เพียงแค่อ่านให้เกิดความสนุกเพลิดเพลินเท่านั้น แต่ต้องมีคุณภาพทางด้านภาษา เนื้อหาและการนำเสนอ เพราะนอกจากการอ่านวรรณกรรมจะทำให้เกิดความรู้แล้ว ยังช่วยเสริมสร้างจินตนาการและพัฒนาความคิด เพื่อสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนต่อไป ซึ่งการสร้างสรรควรรณกรรมเยาวชนนั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ คือ กลวิธีการนำเสนอและแนวคิด เพราะเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยเสริมสร้างสติปัญญา ความรู้ ความคิดและวิจารณ์ญาณให้แก่เยาวชน การนำเสนอวรรณกรรมจึงต้องมีความระมัดระวัง ในการเขียนในทุก ๆ ด้าน เช่น เนื้อเรื่อง การใช้ภาษา พฤติกรรมของตัวละครว่าเหมาะสมหรือไม่ ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนอ่านแล้วได้สาระที่เป็นประโยชน์อย่างไร

เนื่องจากในสภาพความเป็นจริง วรรณกรรมเยาวชนได้รับการยอมรับอย่างต่อเนื่องตลอดมา เห็นได้จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ได้มีการจัดการประกวด ให้รางวัลวรรณกรรมสำหรับเยาวชนหลายรางวัล เช่น รางวัลแว่นแก้ว รางวัลหนังสือแห่งชาติ และรางวัลเซเวนบุคอะวอร์ด เป็นต้น และรางวัลวรรณกรรมเยาวชนที่มีการประกวดต่อเนื่องกันทุกปี คือ “รางวัลแว่นแก้ว” โดยบริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดสรรผลงานที่เป็นวรรณกรรมสำหรับเยาวชน ผลงานที่ส่งเข้าประกวดมี 2 ประเภท คือ นวนิยายและ สารคดีสำหรับเยาวชน โครงการประกวดดังกล่าวเป็นการส่งเสริม ผลงานวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่มีคุณภาพ และเป็นการส่งเสริมการอ่านและการเขียน วรรณกรรมสำหรับเยาวชนให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

การประกวดรางวัลวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประจำปี 2562 ที่จัดขึ้นเป็นครั้งที่ 15 มีการประกาศการให้รางวัลประเภทนวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง ซึ่งสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและควรค่าแก่การส่งเสริมเยาวชน ในด้านการอ่านเป็นอย่างมาก ได้แก่ พงษ์ญา ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม, ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว, ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน และเด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา วรรณกรรมเยาวชน ทั้ง 4 เรื่องดังกล่าวข้างต้นมีเนื้อหาและกลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ กล่าวคือ เรื่องพงษ์ญา ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม เป็นการนำเสนอเรื่องราวของเด็กชายที่มีชื่อว่าโปง เด็กที่มีความไม่ฝืนในการเลี้ยงควาย ในเรื่องมีการแสดงให้เห็นถึงความรัก ความผูกพัน และมิตรภาพต่อสัตว์เลี้ยง ผ่านการนำเสนอฉากและสถานที่ในชนบท นอกจากนี้ยังมีการสะท้อน ภาพการศึกษาไทยที่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลทั้งครูและเด็กด้วย

เรื่องฉัน อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ ด้วยการสร้างฉากที่เป็นโลกจินตนาการและนำความจริงมาผสมผสานอย่างกลมกลืน เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กที่ชื่ออธิษฐาน ซึ่งมีพี่เลี้ยงที่เธอรักมาก ชื่อพี่เอ๋ อยู่มาวันหนึ่งพี่เอ๋ก็กลับไปยังบ้านของตนเอง อธิษฐานไม่ได้ข่าวเธออีกเลย จนกระทั่งประตูปานหนึ่งปรากฏขึ้น อธิษฐานจึงได้พบพี่เอ๋อีกครั้งที่ไม่ใช่บนโลกมนุษย์ แต่เป็นโลกของมนุษย์ต่างดาว อธิษฐานจึงต้องเรียนรู้การใช้ชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้ได้

เรื่องขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน เป็นการนำเสนอเรื่องราวของปณณ เด็กผู้หญิงที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ เธอจึงต้องได้รับการเรียนการสอนในชั้นเรียนพิเศษของโรงเรียน ในระหว่างที่เรียนทำให้เธอได้เจอเพื่อน ๆ หลายคนที่เป็นเด็กพิเศษเหมือนกับเธอเพียงแต่ต่างลักษณะออกไป ซึ่งคนเหล่านี้เป็นตัวช่วยหนึ่งที่ทำให้ปณณเข้าใจและเข้าหาคนรอบตัวมากขึ้น และได้รู้ว่าเพื่อนไม่ใช่คนที่ชอบสิ่งเดียวกันหรือโดดเด่นเหนือใคร แต่คือคนที่อยู่ด้วยกันและยอมรับกันและกันได้ ส่วนเรื่องเด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา เป็นเรื่องของริว นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ที่ย้อนเวลาจาก พ.ศ. 2652 กลับไปยัง พ.ศ. 2562 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในสมัยนั้นว่าหากหยุดเวลาได้ มนุษย์จะอย่างไร ริวได้พบกับบนท์ เด็กชายที่มักถูกเพื่อนแกล้งอยู่เสมอ และกลายเป็นผู้ที่ถูกริวเลือกให้เขาหยุดเวลาได้

จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนประเภทนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ได้มีการนำเสนอเรื่องราวของเยาวชนในหลากหลายแง่มุม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลวิธีการนำเสนอและภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 เพื่อให้เห็นถึงกลวิธีการนำเสนอและภาพสะท้อนของเยาวชนไทยที่สร้างคุณค่าต่อผู้อ่าน และจะเป็นประโยชน์ในการทำให้เห็นว่าวรรณกรรมไม่ได้เป็นเพียงแค่สื่อเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่สำคัญในการนำเสนอแนวคิดและอุดมการณ์ของผู้เขียนที่ต้องการจะถ่ายทอดความรู้สึกให้ผู้อ่านได้ทราบถึงมุมมองและแนวคิดที่ถูกต้องแทรกเอาไว้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลแวนแก้ว พ.ศ. 2562 ประเภท นวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

1. ทูตหย้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม (2563) โดย เอกอรุณ (นามแฝง)
ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ 1
2. ฉันท อธิฐาน กับมนุษย์ต่างดาว (2563) โดย ลักษณะ เกษมสุข (นามแฝง)
ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1
3. ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน (2563) โดย กนก วิบูลพัฒน์
ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2
4. เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา (2563) โดย ชันว วงษ์อุบล
ได้รับรางวัลชมเชย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษากลวิธีการนำเสนอและภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นสำรวจและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย และตำรา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรม และภาพสะท้อนของเยาวชนไทย รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว ดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรม

1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนเยาวชนไทยและปัญหาของเยาวชนไทย

1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว

2. ขั้นศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลตามที่ได้สำรวจและรวบรวมมา และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรม จากวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลแวนแก้ว พ.ศ. 2562 ประเภทนวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง

3. ขั้นนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล โดยเรียบเรียงผลการศึกษาค้นคว้า สรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาทฤษฎีการนำเสนอและภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการนำเสนอในวรรณกรรมและภาพสะท้อนมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

ทฤษฎีการนำเสนอ เป็นวิธีหรือกระบวนการที่นำเสนอเหตุการณ์ตามลำดับ ตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่อง เป็นการเรียงเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน โดยมีความสัมพันธ์ของเหตุและผล ผ่านองค์ประกอบของทฤษฎีการนำเสนอ เป็นลำดับขั้นตอนการนำเสนอตั้งแต่เริ่มจนจบ ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543) กล่าวถึงองค์ประกอบในการนำเสนอไว้ว่า มีองค์ประกอบจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทฤษฎีการตั้งชื่อเรื่อง คือ การนำตัวละครสำคัญหรือตัวดำเนินเรื่องมาเป็นชื่อเรื่อง เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของตัวละคร 2) ทฤษฎีการเล่าเรื่อง คือ วิธีการที่ผู้แต่งใช้หนทางถ่ายทอดเรื่องราวสู่ผู้อ่าน มี 4 วิธี คือ ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่อง ผู้แต่งให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง ผู้แต่งให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์เป็นผู้เล่าเรื่อง และผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องราวของตัวละครต่าง ๆ 3) ทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง คือ การลำดับเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินเรื่อง ตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การสร้างความขัดแย้ง การลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง การสร้างความกระหายใคร่รู้ การใช้เหตุการณ์ประจวบเหมาะหรือเหตุบังเอิญ การใช้ลางบอกล่วงหน้า 4) ทฤษฎีการสร้างตัวละคร คือ บุคคลที่ผู้แต่งกำหนดขึ้นมาเพื่อทำพฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่อง เป็นผู้ที่ทำให้เรื่องเคลื่อนไหวดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง อาจจะเป็นมนุษย์หรือมีไข่มนุษย์ก็ได้ และ 5) ทฤษฎีการสร้างและเสนอฉาก คือ สิ่งแวดล้อมในเรื่อง เช่น เวลา สถานที่ เพื่อบอกให้ผู้อ่านได้ทราบว่าตัวละครกำลังแสดงบทบาทในชีวิตของตัวละครที่มีสิ่งแวดล้อมอย่างไร ฉากที่ดีจะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและบทบาทของเรื่อง ควรมีความสมจริง ผู้แต่งจึงมีความจำเป็นที่ต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้ดูเป็นจริงมากที่สุด

นอกจากนี้ กุหลาบ มลลิกะมาส (2543) ก็ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการนำเสนอที่นิยมใช้ทั่วไปมี 3 วิธี ได้แก่ 1) ทฤษฎีการเล่าเรื่อง เช่น ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่อง ตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเอง ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่า หรือผู้แต่งเลือกผู้เล่าเรื่องหลายแบบประสมกัน 2) ทฤษฎีการดำเนินเรื่อง รวมถึงฉาก มีหลากหลายวิธี เช่น เล่าเรื่องตามลำดับเล่าเรื่องย้อนต้น (Flash Back) เล่าเหตุการณ์ต่างสถานที่สลับกันไปมา ด้วยการสร้างความอยากรู้อยากเห็น เรื่องต่อไป การสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง การใช้เหตุบังเอิญหรือเหตุไม่คาดคิด การสื่อความคิดของผู้แต่งอย่างแจ่มแจ้ง การคลี่คลายสถานการณ์ของเรื่องไปตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ และการจบด้วยแบบใดแบบหนึ่งอย่างน่าสนใจ และ 3) ทฤษฎี

การสร้างตัวละครในเรื่อง มีหลากหลายวิธี เช่น ให้ความสำคัญแก่ตัวละครถือว่าตัวละครเป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง ตัวละครมีบทบาทไปตามเนื้อเรื่อง ใช้กลวิธีกระแสดิจประหวัดเป็นการใช้ความคิด สีหน้าของตัวละครเป็นเนื้อเรื่อง การสร้างตัวละครให้สมจริง โดยใช้แนวคิดวิทยาศาสตร์และความเป็นจริงในชีวิต การสร้างตัวละครแบบเหนือจริง มีลักษณะเกินจากปกติมนุษย์ การสร้างตัวละครแบบร่างภาพ (Sketch) บรรยายลักษณะและเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวละครอย่างละเอียดหลายแง่มุม แต่ไม่มีการดำเนินเรื่องอย่างใดในตอนนั้น และการบรรยายแบบแนะ เป็นวิธีการตรงข้ามกับแบบร่างภาพ การบรรยายแบบแนะนี้ผู้ชมจะเข้าใจและรู้จักตัวละครได้เอง

ดังนั้น กลวิธีการนำเสนอ จึงเป็นวิธีการหรือเทคนิคที่ผู้แต่งใช้ถ่ายทอดความนึกคิดหรืออารมณ์สะท้อนใจ เพื่อเสนอผลงานออกมาในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่อง กลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละครและกลวิธีการสร้างและเสนอฉาก ซึ่งกลวิธีการนำเสนอที่ดีจะทำให้วรรณกรรมมีคุณค่า

ในส่วนของภาพสะท้อน อิงอร สุพันธุ์วนิช (2551) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราทราบว่าเกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน สะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น แต่ส่วนใหญ่แล้ววรรณกรรมจะเป็นเครื่องสะท้อนสังคมได้ดี นักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก วรรณกรรมของเขา อุดมการณ์ที่สะท้อนในวรรณกรรมอาจเป็นไปได้ทั้งสองลักษณะ คือ ลักษณะแรกผู้เขียนมีได้ตั้งใจและลักษณะที่สองคือผู้เขียนตั้งใจ

นอกจากนี้ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม ทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ผู้ศึกษาวรรณกรรมเชิงสังคมเรียกนามธรรมในวรรณกรรมว่าเป็นโครงสร้างของความรู้สึก ซึ่งด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน รวมทั้งความรู้สึก ค่านิยม ความปรารถนาและชีวิตจิตใจของคนในวรรณกรรมและความรู้สึกของผู้เขียน ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นความคิดของมนุษย์ต่อสังคมและการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำ

ดังนั้น วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผลงานของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้สร้าง ผู้สร้างงานเขียนวรรณกรรม นอกจากถ่ายทอดประสบการณ์หรือความรู้สึก ความคิดเห็นของตนเองในวรรณกรรมไปแล้ว ยังได้บ่งบอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือความเป็นอยู่ของคนในสังคมในสมัยนั้น ๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เป็นสิ่งที่แสดงถึงสภาพสังคมของไทย นำเสนอชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมไทย เช่น วิถีชีวิต การศึกษา ครอบครัว ค่านิยม เป็นต้น

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาสังเคราะห์และปรับใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการนำเสนอ และภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ใน 5 ประเด็น ได้แก่ พฤติกรรมการตั้งชื่อเรื่อง พฤติกรรมการเล่าเรื่อง พฤติกรรมการดำเนินเรื่อง พฤติกรรมการสร้างตัวละคร และพฤติกรรมการสร้างและเสนอฉาก เพื่อให้เห็นถึงองค์ประกอบทั้งหมดที่มีส่วนช่วยในการนำเสนอภาพสะท้อนของเยาวชนไทยในวรรณกรรมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการนำเสนอ คือ วิธีการหรือเทคนิคที่ผู้แต่งใช้ถ่ายทอดความนึกคิดหรืออารมณ์สะท้อนใจ เพื่อเสนอผลงานออกมาในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ พฤติกรรมการตั้งชื่อเรื่อง พฤติกรรมการเล่าเรื่อง พฤติเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง พฤติกรรมการสร้างตัวละครและพฤติกรรมการสร้างและเสนอฉาก

ภาพสะท้อนเยาวชนไทย คือ สภาพสังคมของไทยที่นักเขียนถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรม เป็นภาพที่นำเสนอชีวิตความเป็นอยู่ของเยาวชนที่อยู่ในสังคมไทย เช่น วิถีชีวิต การศึกษา ครอบครัว ค่านิยม เป็นต้น

วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว คือ หนังสือสำหรับเด็กซึ่งแต่งขึ้นเพื่อให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี อ่านและเป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาตัดสินผลงาน โครงการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

ข้อตกลงเบื้องต้น

การอ้างอิงตัวบทที่นำมาประกอบการวิจัย ผู้วิจัยอ้างอิงโดยใช้ชื่อบท ชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ ครั้งที่พิมพ์ เลขหน้า ปีที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์ ไว้ในหมายเหตุตอนท้ายของตัวบท และการยกตัวบทในวรรณกรรมใช้ตัวอักษรเอียง ตัวอย่างดังนี้

ผมถูกดันไปยืนคู่กับนักเรียนหญิงชั้น ป. 4 ที่ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทน ผมหน้า
เครียดด้วยความกังวล ทั้งกลัวตอบคำถามผิดทำให้ครูเสียใจ และอายที่จะไปยืนอยู่ต่อ
หน้าคนมาก ๆ

หมายเหตุ. จาก “วันเด็ก,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน *ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขาทาง และผม* (น. 89), 2563, นานมีบุ๊คส์.

ผลการวิจัย

1. กลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562

กลวิธีการนำเสนอเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมน่าสนใจและดึงดูดใจผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนต้องแสดงความสามารถในการใช้กลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ในด้านกลวิธีการนำเสนอ ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละคร และกลวิธีการสร้างและเสนอฉาก โดยมีผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.1 กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง

1.1.1 การตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครหลัก คือ การนำตัวละครสำคัญหรือตัวดำเนินเรื่องมาเป็นชื่อเรื่อง เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของตัวละคร ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครหลัก จำนวน 1 เรื่อง คือ ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว โดยมีอธิษฐานเป็นชื่อของตัวละครหลักที่เล่าเรื่องราวของเธอกับพี่เอ พี่เลี้ยงที่เธอรักในวัยเด็ก แล้ววันหนึ่งพี่เอก็หายไป อธิษฐานไม่ได้ข่าวเธออีกเลย จนกระทั่งประตูปานหนึ่งปรากฏขึ้น อธิษฐานจึงได้พบพี่เออีกครั้งที่ไม่ใช่บนโลกมนุษย์ แต่เป็นดาวอีกดวงที่ซึ่งอธิษฐานเป็นเพียงมนุษย์ต่างดาวผู้ต่ำต้อย ผู้แต่งได้นำชื่อของตัวละครหลักคือ อธิษฐาน เป็นส่วนหนึ่งในชื่อเรื่อง นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งตัวละคร คือ มนุษย์ต่างดาว ตัวละครสำคัญในเรื่อง เพราะในเรื่องจะมีเรื่องราวที่อธิษฐานต้องเข้าไปอยู่อีกโลกหนึ่งที่เป็นโลกของมนุษย์ต่างดาวและอธิษฐานก็ได้ใช้ชีวิตอยู่กับมนุษย์ต่างดาว การตั้งชื่อเรื่องดังกล่าวจึงเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าตัวละครใดเป็นตัวละครสำคัญที่ทำให้เรื่องสามารถดำเนินได้อย่างสมบูรณ์

1.1.2 การตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่และสัตว์เลี้ยง คือ ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องเพื่อสื่อให้รู้ว่าเรื่องเกี่ยวข้องกับชื่อสถานที่นั้น ๆ และมีสัตว์เลี้ยงชื่อนั้นปรากฏภายในเรื่อง จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่และสัตว์เลี้ยง จำนวน 1 เรื่อง คือทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม โดยเรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่เล่าถึงชีวิตในชนบทของ โขง เด็กวัยหกขวบที่เติบโตและใช้ชีวิตด้วยการเลี้ยงควาย อยู่กับทุ่งหญ้า นาข้าว ซึ่งผู้แต่งได้นำทั้งสถานที่ คือทุ่งหญ้า ป่าข้าว และเจ้าเขากง ชื่อของควาย สัตว์เลี้ยงของตัวละครเอกมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง เมื่อผู้อ่านได้อ่านชื่อเรื่องแล้วเห็นภาพได้ทันทีว่าเนื้อเรื่องในวรรณกรรมเป็นเรื่องราวที่นำเสนอสถานที่ลักษณะใด มีความเป็นอยู่และเกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง ซึ่งการตั้งชื่อเรื่องดังกล่าวเป็นกลวิธีที่ผู้แต่งต้องการที่จะให้ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนได้เห็นว่าชีวิตผู้คนในสังคมมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

เด็กที่ได้รับการปลูกฝังให้รักธรรมชาติตั้งแต่เด็กมักเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีส่วนร่วมในการ
รณรงค์เรื่องความยั่งยืน และการมีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติยังส่งผลดีต่อสุขภาพจิตของเด็ก
ช่วยให้เด็กสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กคนอื่น ๆ ได้อีกด้วย

1.1.3 การตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง คือ ผู้แต่ง
ต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่องได้จากชื่อเรื่องโดยตรง
การตั้งชื่อวิธีการนี้คือการสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ผู้แต่งต้องการสะท้อนภาพต่าง ๆ
ของชีวิตและสังคมให้ผู้อ่านเห็นและเข้าใจ ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตาม
ถึงสาเหตุที่มาของชื่อเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแคว
ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญ
ของเรื่อง จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา เป็นเรื่องราวของ ริว นักศึกษามหาวิทยาลัย
แห่งหนึ่งที่ย้อนเวลาจาก พ.ศ. 2652 กลับไปยัง พ.ศ. 2562 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์
ในสมัยนั้นว่าหากหยุดเวลาได้ มนุษย์จะทำอย่างไร และริวได้พบกับนนท์ เด็กชายที่มักถูก
เพื่อนแกล้งอยู่เสมอ และกลายเป็นผู้ที่ถูกริวเลือกให้เขาหยุดเวลาได้ ผู้แต่งจึงได้ตั้งชื่อเรื่องว่า
เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา โดยใช้คำว่าเด็กชาย เป็นตัวแทนของตัวละครนนท์ และใช้แนวคิด
สำคัญของเรื่องเกี่ยวกับการสั่งให้หยุดเวลามาเป็นแก่นเรื่องหลักสำคัญของเรื่องนี้

เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน เป็นเรื่องราวของปณณ เด็กผู้หญิงที่อ่าน
หนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ เธอจึงต้องเรียนในชั้นเรียนพิเศษของโรงเรียน ในระหว่างที่เรียน
ทำให้เธอได้เจอเพื่อน ๆ หลายคนที่เป็นเด็กพิเศษเหมือนกับเธอเพียงแต่ต่างลักษณะออกไป
เช่น สายลม เป็นเด็กเรียนเก่งแต่เดินไม่ได้ ข้าวปั้น เด็กออทิสติก ที่ต้องพูดตรงไปตรงมาด้วย
ตลอดทุกครั้ง ซึ่งคนเหล่านี้เป็นตัวช่วยหนึ่งที่ทำให้ปณณเข้าใจและเข้าใจคนรอบตัวมากขึ้น
และได้รู้ว่าเพื่อนคือคนที่อยู่ด้วยกันและยอมรับกันและกันได้ ผู้แต่งจึงได้นำมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง
ที่แทนความรู้สึกของปณณที่ขอบคุนเพื่อน ๆ และครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน ซึ่งการตั้งชื่อเรื่อง
ดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้แต่งต้องการที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชน
โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม โดยหากมีการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก จะทำให้เด็กเติบโต
ไปเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแคว ประเภท
นวนิยาย พ.ศ.2562 ปรากฏกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง ได้แก่ 1) การตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครหลัก
คือ การนำตัวละครสำคัญหรือตัวดำเนินเรื่องมาเป็นชื่อเรื่อง เพื่อให้เห็นถึงบทบาทและ
ความสำคัญของตัวละคร 2) การตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่และสัตว์เลี้ยง คือ การที่ผู้แต่งตั้งชื่อ
เรื่องเพื่อสื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับชื่อสถานที่และมีสัตว์เลี้ยง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ปรากฏ

ภายในเรื่องและช่วยให้เรื่องดำเนินได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ 3) การตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง คือ การนำเอาแก่นเรื่องหรือสาระสำคัญของเรื่องหรือแนวคิดที่ผู้แต่งต้องการสะท้อนภาพวิถีชีวิตของมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะวิถีชีวิตของเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจเรื่องมากยิ่งขึ้น และการตั้งชื่อเรื่องด้วยกลวิธีทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าผู้แต่งต้องการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้เกิดความสนใจใคร่รู้เนื้อหาภายในได้ชื่อเรื่องนั้น ๆ

1.2 กลวิธีการเล่าเรื่อง

1.2.1 ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละคร การเล่าเรื่องด้วยวิธีนี้ผู้เล่าเรื่องจะทำหน้าที่เหมือนผู้รู้แจ้ง กล่าวคือ สามารถล่วงรู้ความเป็นมาความเป็นไปของเรื่อง ตลอดจนสามารถทราบความรู้สึกนึกคิดและเข้าถึงจิตใจของตัวละครในเรื่องได้ทุกแง่มุม การเล่าเรื่องประเภทนี้จะใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เพื่อเรียกขานตัวละครในเรื่อง และบางครั้งผู้เล่าเรื่องก็ยังทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวเหตุการณ์ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลอ่านแล้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการเล่าเรื่องผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละครจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา มีกลวิธีการเล่าเรื่องโดยผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละคร ทำให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของทุกตัวละคร ดังตัวบทที่ว่า “ริวจำเป็นต้องโกหกเพื่องานวิจัยของเขา ความจริงแล้วนาฬิกาหยุดเวลาเรือนนี้เป็นของเล่นที่ใช้เล่นสนุก ๆ กันในโลกอนาคต ใคร ๆ ก็ซื้อหามาเล่นได้ เพียงแต่ต้องนำไปเล่นในสถานที่ที่ตำรวจกาลเวลาควบคุมและจัดให้เท่านั้น”

หมายเหตุ. จาก “พี่ชายแปลกหน้าผู้ลึกลับ,” โดย ธันวาท วงษ์อุบล, ใน เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา (น. 36), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทนี้ ผู้แต่งได้เล่าเรื่องให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครดังกล่าว ด้วยการใช้นามบุรุษที่ 3 คือชื่อของตัวละคร และคำว่า “เขา”

เรื่อง ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว ปรากฏกลวิธีการเล่าเรื่องโดยผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละคร ดังตัวอย่าง

“เธอใจลอยเข้าไปลูบคลำต้นไม้ต้นหนึ่ง ชายคนหนึ่งรอยันไคเชือกจากยอดไม้ด้านบนลงมาพอดี เฉียดศีรษะของเธอไปหวุดหวิด เขาส่งเสียงขอโทษขอโพยจากข้างบนขณะไต่ลงมาจากยอดลิบลัว จนเมื่อกระโดดมายืนบนพื้นได้ก็รีบเข้ามาขอโทษอีกครั้งอย่างเกรงใจ แต่สีหน้าเปลี่ยนเป็นผยองเมื่อเห็นใบหน้าเด็กสาวว่าเป็นมนุษย์ต่างดาว”

หมายเหตุ. จาก “4,” โดย ลักษณะ เกษมสุข (นามแฝง), ใน ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว (น. 38), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละคร โดยได้เล่าเรื่องของตัวละครหญิงสาวที่ได้เข้าไปสู่อีกโลกมิติหนึ่ง และได้เจอกับชายคนหนึ่ง ด้วยการให้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในการแทนตัวละคร

นอกจากนี้ เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน ก็ปรากฏกลวิธีการเล่าเรื่องแบบ ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละครเช่นกัน โดยจะเป็นการเล่าเรื่องของตัวละครเอก คือ ปันณ์ เป็นส่วนใหญ่ ดังตัวบทที่ว่า “ไม่น่าเชื่อเลย เราต้องมาเรียนในห้องเรียนเด็กประถมลด ต้องมาเรียนกับเด็กประถมลดตัวเป็น ๆ ใคร ๆ ก็พูดกันว่านายข้าวปั้นเป็นออทิสติก ทำไมเราต้องมาเรียนห้องนี้ด้วย เราไม่ประถมลดแบบนี้สักหน่อย”

หมายเหตุ. จาก “ห้องเรียนเด็กประถมลด,” โดย กนก วิบูลพัฒน์, ใน *ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน* (น. 11), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบท จะเห็นได้ว่ามีกลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละคร เล่าถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ปันณ์ ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความรู้สึกแรกของปันณ์ที่ได้มาเจอกับเพื่อน ๆ ในห้องเรียนพิเศษ ด้วยการให้สรรพนามบุรุษที่ 3 แทนตัวละครด้วย

1.2.2 ผู้แต่งให้ตัวละครตัวเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง กลวิธีนี้จะเล่าเรื่องโดยผ่านมุมมองของตัวละครเอก โดยตัวละครเอกจะบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นและให้สรรพนาม “ฉัน” “ข้าพเจ้า” “ผม” เป็นต้น ในการเล่าเรื่อง ด้วยเหตุนี้ผู้อ่านจึงจะสามารถทราบทัศนคติของตัวละครเอกได้โดยง่าย เพราะผู้เล่าจะเล่าทุกสิ่งทุกอย่าง ตลอดจนสามารถแสดงความรู้สึกของตัวเองให้ผู้อ่านรับรู้ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการเล่าเรื่องผู้แต่งให้ตัวละครตัวเอกเป็นผู้เล่าจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง ฟุ้งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม มีกลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง คือตัวละคร โข่ง ดังตัวบทที่ว่า “ผมถูกดันไปยืนคู่กับนักเรียนหญิงชั้น ป. 4 ที่ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทน ผมหน้าเครียดด้วยความกังวล ทั้งกลัวตอบคำถามผิดทำให้ครูเสียใจ และอายที่จะไปยืนอยู่ต่อหน้าคนมาก ๆ”

หมายเหตุ. จาก “วันเด็ก,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน *ฟุ้งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม* (น. 89), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทนี้ปรากฏกลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งให้ตัวละครตัวเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง สังเกตได้จากการที่ผู้แต่งได้ให้ตัวละครเอกอย่าง โข่ง แทนสรรพนามว่า “ผม” ในการเล่าเรื่องตลอดทั้งเรื่อง เล่าความรู้สึกนึกคิด ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงอารมณ์ในการอ่านได้มากขึ้น

สรุปได้ว่า กลวิธีการเล่าเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภตนวนิยาย พ.ศ.2562 ปรากฏกลวิธีการเล่าเรื่อง ได้แก่ 1) ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละคร การเล่าเรื่องด้วยวิธีนี้ผู้เล่าเรื่องจะทำหน้าที่เหมือนผู้รู้แจ้ง สามารถล่วงรู้ความเป็นมาความเป็นไปของเรื่อง ตลอดจนสามารถทราบความรู้สึกนึกคิดและเข้าใจจิตใจของตัวละครในเรื่องได้ และ 2) ผู้แต่งให้ตัวละครตัวเอกเป็นผู้เล่าเรื่องราวของตนเอง วิธีนี้จะเล่าเรื่องโดยผ่านมุมมองของตัวละครเอก โดยตัวเอกจะบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นและใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของตนเองให้ผู้อ่านทราบ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกเสมือนว่าตนเองได้เข้าไปอยู่ในเรื่องนั้นด้วย

1.3 กลวิธีการดำเนินเรื่อง

1.3.1 กลวิธีการเปิดเรื่อง เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้ผู้อ่านตัดสินใจที่จะอ่านวรรณกรรมเรื่องนั้นต่อหรือไม่ การเปิดเรื่องอาจจะเปิดเรื่องด้วยการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวละคร เหตุการณ์ และสถานที่ หรืออาจจะเป็นการแนะนำตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านเตรียมที่จะรู้ว่าเรื่องราวกี่เกิดขึ้นในวรรณกรรมเป็นอย่างไรและต้องการที่จะติดตามเรื่องราวต่อไป กลวิธีการเปิดเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภท นวนิยาย พ.ศ. 2562 พบการเปิดเรื่องแบบบรรยาย ซึ่งการเปิดเรื่องแบบนี้มักเป็นการเริ่มต้นเล่าเรื่องอย่างเรียบ ๆ แล้วค่อย ๆ ทวีความเข้มข้นของเรื่องขึ้นเป็นลำดับ อาจเป็นการบรรยายฉาก บรรยายตัวละครหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏกลวิธีการเปิดเรื่องแบบบรรยาย ดังนี้

เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน มีการเปิดเรื่องแบบบรรยายถึงชีวิต สภาพความเป็นอยู่และลักษณะนิสัยของตัวละครเอก ซึ่งเป็นการปูเรื่องให้ผู้อ่านได้รู้จักตัวละครหลักของเรื่องตั้งแต่เริ่มเรื่อง ดังตัวอย่าง

“ปณณเป็นเด็กที่โชคร้ายที่สุดในโลก อย่างน้อยเธอก็มั่นใจว่าเป็นเช่นนั้น เธอย้ายมาอยู่กับน้ำพิมได้สามเดือนแล้ว บ้านของน้ำพิมเป็นตึกแถวสีฟ้าอ่อนในซอยที่มีแต่ตึกแถวเรียงรายยาวเหยียด ปณณอยู่คนเดียวเกือบตลอดเพราะน้ำพิมต้องทำงาน ถึงแม้ว่าน้ำพิมจะปล่อยให้แม่ลูกคู่หนึ่งเช่าชั้นหนึ่งของบ้านเพื่อเปิดร้านตัดผม แต่ส่วนใหญ่ปณณก็อยู่ชั้นบนคนเดียวเท่านั้น”

หมายเหตุ. จาก “เด็กที่โชคร้ายที่สุดในโลก,” โดย กนก วิบูลพัฒน์, ใน ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน (น. 7), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทข้างต้น ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการบรรยายชีวิตของปณณที่เธอย้ายมาอาศัยอยู่กับน้ำพิม บรรยายสภาพความเป็นอยู่ที่ทำให้เห็นภาพตึกแถวสีฟ้าอ่อน และมีการบรรยายถึงลักษณะนิสัยของตัวละครปณณที่เธอมีความคิดว่าเธอเป็นเด็กที่โชคร้ายที่สุดในโลก ซึ่งเป็นการบรรยายไปสู่เนื้อเรื่องที่สำคัญ

เรื่อง หุ่นหญา ป่าข้าว เจ้าเขากางและผม มีการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายที่มาและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของตัวละครเอกเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบที่มาของตัวละครที่มีวิถีชีวิตในชนบท ดังตัวบทที่ว่า “ผมเกิดกลางดึกในคืนฝนพรำบนเรือนหลังน้อยริมป่า ยายยู่ แม่ของแม่รับหน้าที่เป็นหมอดำแยทำคลอด ผมเป็นลูกชายคนแรก แต่เป็นน้องของพี่สาวอีกสองคนซึ่งอายุค่อนข้างห่างกัน สไบ พี่สาวคนก่อนผมเติบโตใหญ่จนวิ่งเล่นในทุ่งหญ้าได้แล้ว เธออายุย่างเจ็ดขวบตอนผมลืมตาดูโลก ขณะที่ละมัยพี่สาวคนโตอายุห่างจากผมถึงสิบสามปี”

หมายเหตุ. จาก “กลางทุ่งหญ้า,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน หุ่นหญา ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม (น. 7), 2563, นานมีบุ๊คส์.

ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการบรรยายชีวิตของตัวละครหลัก คือ โข่ง เป็นการบรรยายตั้งแต่เขาคคลอด และมีการบรรยายถึงครอบครัวของโข่ง ตัวละครยายยู่ สไบ ละมัย ซึ่งเป็นคนในครอบครัวของโข่ง โดยบรรยายถึงที่มาของตัวละครหลักของเรื่องไว้อย่างชัดเจน

เรื่อง เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา เปิดเรื่องโดยการบรรยายถึงโลกอนาคต มีการกล่าวถึงสถานีอวกาศที่กำลังโคจรรอบดวงจันทร์ ดังตัวอย่าง

“พุทธศักราช 2652 ณ ห้วงอวกาศลึกกลับมีมิติแดนไกลโพ้น ภายในสถานีอวกาศที่กำลังโคจรรอบดวงจันทร์บริวารของดาวเสาร์ที่ชื่อ “ไททัน” ด้วยภารกิจลงสำรวจทะเลสาบหมึกยักษ์ Kraken Mare ที่กำลังเริ่มขึ้น นักบินอวกาศสามคนเดินผ่านประตูเพื่อเข้าไปประจำที่ภายในยานสำรวจที่กำลังถูกปล่อยออกจากสถานีอวกาศเพื่อร่อนลงสู่ดวงจันทร์ไททัน”

หมายเหตุ. จาก “บทนำ,” โดย ธันวา วงษ์อุบล, ใน เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา (น. 7), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างบทข้างต้น การเปิดเรื่องแบบนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการเห็นถึงภาพและฉากที่ผู้แต่งได้บรรยาย ซึ่งด้วยเหตุการณ์ในเรื่องเป็นเหตุการณ์ในโลกอนาคต และสถานที่ที่ผู้แต่งได้บรรยายถึงสถานีอวกาศ ดวงจันทร์ ดาวเสาร์และยานสำรวจ ล้วนต้องใช้จินตนาการเพื่อให้เห็นภาพ ทำให้เกิดความน่าสนใจในการอ่าน

นอกจากนี้ เรื่อง ฉันท อธิษฐานกับมนุษย์ต่างดาว มีการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายถึงความรู้สึกของตัวละครหลักถึงการเดินทางครั้งแรกบนเครื่องบิน ผู้แต่งได้บรรยายถึงความกลัวของตัวละคร ดังตัวบทที่ว่า “เคยฝันว่าตกจากที่สูงไหม วินาทีที่ไม่รู้ว่ากายหรือใจจะตกไวเร็วกว่ากัน ฉันทรู้สึกแบบนั้นอีกแล้วเมื่อเครื่องบินทั้งลำหล่นวูบในหลุมอากาศ เสียงหวีดดังขึ้นพร้อมกัน อาจมีแต่ตัวเองเท่านั้นที่เปล่งเสียงไม่ออก การเดินทางไกลครั้งแรกของฉันทเหมือนทารกที่มารดารักนักหนาถูกโยนลงในเปลแล้วออกแรงแกว่งไกวมหาศาล”

หมายเหตุ. จาก “1,” โดย ลักขณ์ เกษมสุข (นามแฝง), ใน ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว (น. 7), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบท จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งได้บรรยายถึงความรู้สึกกลัวของตัวละครที่เครื่องบินตกหลุมอากาศ เป็นการบรรยายที่สามารถให้ผู้อ่านนึกจินตนาการตามได้และเข้าถึงความรู้สึกกลัวเครื่องบินในการเดินทางไกลครั้งแรกของเธอ มีการเปรียบเทียบเหมือนทารกที่มารดารักถูกโยนลงในเปลแล้วออกแรงแกว่งไกวมหาศาล ซึ่งผู้อ่านอ่านแล้วเห็นภาพตามและเข้าถึงความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี

1.3.2 กลวิธีการดำเนินเรื่อง เป็นส่วนสำคัญในการช่วยสร้างความน่าสนใจชวนติดตาม ผู้เขียนอาจจะเล่าตามลำดับเวลาหรือลำดับเหตุการณ์ไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ หรือใช้วิธีการเล่าย้อนหลังถึงเหตุการณ์ในอดีตมาสอดแทรกไว้ในเหตุการณ์ปัจจุบัน กลวิธีการดำเนินเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการเล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา ซึ่งการดำเนินเรื่องแบบนี้แม้จะเล่าเหตุการณ์ที่เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา แต่เรื่องราวมักต่อเนื่องกันไปโดยตลอด จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 พบกลวิธีการดำเนินเรื่องแบบการเล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว เป็นการเล่าถึงเหตุการณ์ที่ อธิษฐานเข้าไปยังโลกของมนุษย์ต่างดาวสลับกับโลกมนุษย์ปกติ ดังตัวบทที่ว่า “เธอพยักหน้าราวกับต้องตั้งใจให้ได้ขนาด แล้วหันขึ้นมองเมฆที่บังพระอาทิตย์ แสงดวงอาทิตย์สว่างจ้ายังแผ่รัศมีพอให้เห็นชัดผ่านการกรองของปุยขาว เธอจดจ้องมันอยู่สองสามวินาทีจากนั้นรีบหลับตาลงภาพจำลองของดวงอาทิตย์ก็กลับมาเด่นเร้าหลังเปลือกตาแทน คราวนี้ประตูของเธอจึงเป็นรูปกลมเหมือนที่ติดอยู่กับบ้านในเทพนิยาย เธอเพ่งสมาธิและพุ่งตัวไปยังประตูบานนั้น และวิ่งหล่นสู่หลังประตูกลับสู่โลกเดิมอันคุ้นเคย”

หมายเหตุ. จาก “5,” โดย ลักขณ์ เกษมสุข (นามแฝง), ใน ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว (น. 60-61), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบท จะเห็นได้ว่าการเล่าเรื่องที่สลับสถานที่กันไปมา ในเหตุการณ์ หลังจากทีอิชฐานได้เข้าไปยังโลกของมนุษย์ต่างดาวและกลับมายังโลกปกติด้วยการจ้องมองดวงอาทิตย์แล้วพุ่งตัวไปยังประตู โดยมีการเล่าที่เรื่องราวก็ยังดำเนินต่อเนื่องกันอย่างสมบูรณ์

เรื่อง เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา มีการเล่าเรื่องโลกอนาคต ปีพุทธศักราช 2652 กับโลกในปีพุทธศักราช 2562 ดังตัวบทที่ว่า พุทธศักราช 2652 ณ ห้วงอวกาศลึกกลับมิติมิติแสนไกลโพน ภายในสถานีอวกาศที่กำลังโคจรรอบดวงจันทร์บริวารของดาวเสาร์ที่ชื่อ “ไททัน” ด้วยภารกิจลงสำรวจทะเลสาบหมึกยักษ์ Kraken Mare ที่กำลังเริ่มขึ้น นักบินอวกาศสามคนเดินทางผ่านประตูเพื่อเข้าไปประจำที่ภายในยานสำรวจที่กำลังถูกปล่อยออกจากสถานีอวกาศเพื่อร่อนลงสู่ดวงจันทร์ไททัน

หมายเหตุ. จาก “บทนำ,” โดย ธันวา วงษ์อุบล, ใน เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา (น. 37), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเล่าเรื่องถึงอนาคต คือ พุทธศักราช 2652 ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันในวรรณกรรมเรื่องนี้ถึง 100 ปี โดยให้ตัวละครหลัก คือ ริว เป็นผู้เดินทางข้ามเวลา วรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีกลวิธีการเล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมาเกือบตลอดทั้งเรื่อง

1.3.3 กลวิธีการปิดเรื่อง หรือที่เรียกกันว่าตอนจบของเรื่อง นับได้ว่าเป็นอีกส่วนของวรรณกรรมที่มีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านประเมินความประทับใจต่อวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ การปิดเรื่องมีหลายแบบ ทั้งแบบหักมุมแบบโศกนาฏกรรม แบบสุขนาฏกรรม และแบบให้ผู้อ่านนำไปคิดต่อ จากการศึกษาการปิดเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเพณีนวนิยาย พ.ศ. 2562 พบกลวิธีการปิดเรื่องแบ่งออกเป็น 2 กลวิธี ดังนี้

1.3.3.1 การปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม คือ การจบเรื่องด้วยความสุขหรือความสำเร็จของตัวละคร ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเพณีนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรมในวรรณกรรมเยาวชน จำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง ฉันท อิชฐาน กับมนุษย์ต่างดาว มีการปิดเรื่องด้วยความสุข เป็นเหตุการณ์ภายหลังจากตัวละครอิชฐาน ได้กลับมาสู่โลกปัจจุบันและได้บอกกับแม่ของเธอว่าอยากเข้าคณะแพทย์เพื่อเป็นหมอ แม่ของเธอก็สนับสนุนอย่างเต็มที่ ผู้แต่งได้มีการบรรยายถึงความต้องการที่จะเป็นหมออย่างชัดเจนของอิชฐาน ดังตัวบทที่ว่า อิชฐานหัวเราะเบา ๆ “ทำงานที่ไหนยังไมรู้แต่ที่อยากเป็นที่สุด คือหมอที่เข้าใจเด็กอย่างฉันทละมั้ง”

หมายเหตุ. จาก “13,” โดย ลักษณ เกษมสุข (นามแฝง), ใน ฉันท อิชฐาน กับมนุษย์ต่างดาว (น. 146), 2563, นานมีบุ๊คส์.
วารสารมนุษย์กับสังคม
Journal of Man and Society

จากตัวบทนี้เป็นการปิดเรื่องของวรรณกรรมเรื่องนี้ที่ทำให้รู้ถึงความมุ่งมั่น
ที่อธิษฐานอยากจะเป็นหมอตามที่ตัวเองใฝ่ฝัน

เรื่อง เด็กชายผู้สังหุตุเวลา ปิดเรื่องด้วยความสุข เป็นเหตุการณ์หลังจาก
ตัวละครริวและนนที่ได้ลากัน และริวกลับมายังโลกอนาคต และมีการสนทนากันถึงความ
ฝันระหว่างริวกับฝัน ดังตัวอย่าง

“ฝันของผมคือการได้เดินทางไปดวงจันทร์ไททันกับยานลำนี้”

“เขาช่างตั้งชื่อยานลำนี้ได้เหมาะกับความฝันของคุณเสียจริง”

“ความใฝ่ฝันของฉันก็คือ ฉันฝันว่าสักวันฉันจะได้เข้าเรียนมหาวิทยาลัยด้าน
วิทยาศาสตร์อันดับหนึ่งของประเทศนี้ให้ได้ แม้จะพลาดหวังตอนจบมัธยมปลาย แต่ฉันก็
ไม่เคยลืมนั่น”

หมายเหตุ. จาก “บทส่งท้าย มุ่งสู่ความฝัน,” โดย ธันวา วงษ์อุบล, ใน เด็กชายผู้สังหุตุเวลา (น. 108), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งต้องการที่จะทำให้ผู้อ่านมีความฝันเหมือนกับ
ตัวละครในเรื่องที่มีการพูดคุยถึงความฝันของแต่ละคน แม้จะมีพลาดไปแล้วแต่ก็ยังมี
หวังที่จะทำตามความฝันได้ใหม่

นอกจากนี้ เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน ก็มีการปิดเรื่องแบบมีความสุขเช่น
กัน เป็นเหตุการณ์ที่ปณณ์และแม่ได้อยู่ด้วยกัน ดังตัวบทที่ว่า “ปณณ์รอแม่ได้ไหม ปณณ์
ไม่ต้องไปไหนแล้ว แม่จะหาทางกลับมาอยู่กับปณณ์เอง” “ปณณ์จะรอแม่ค่ะ” เด็กหญิง
ยิ้มกว้างให้แม่

หมายเหตุ. จาก “แม่,” โดย กนก วิบุลพัฒน์, ใน ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน (น. 92), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากบทข้างต้น จะเห็นได้ว่าการปิดเรื่องด้วยการคลายปมความรู้สึกของ
ตัวละครหลักคือ ปณณ์ ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับแม่ตั้งแต่ต้นเรื่อง จนถึงตอนจบที่ตัวละครหลัก
ได้อยู่ด้วยกันกับแม่ ผู้อ่านจะเห็นได้ว่าความสุขของตัวละครนี้คือการที่ได้อยู่กับแม่ของเธอ

1.3.3.2 การปิดเรื่องแบบให้แง่คิด คือ การจบเรื่องแบบทิ้งปัญหาไว้ให้
ผู้อ่านคิดหาคำตอบเองหรือหาคำตอบให้แก่ปัญหานั้นได้ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรม
เยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเพณีนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการปิดเรื่องแบบสมจริง
ในชีวิตหรือให้แง่คิด จำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง หุ่นงู ป่าช้า เจ้าเขากางและผม ปิดเรื่องด้วยเหตุการณ์หลังจาก
ที่โปงได้สูญเสียเจ้าเขากาง ควายของเขาไป และต้องจากบ้านจากครอบครัวเพื่อไปเรียนต่อ
ต้องเป็นคนที่เข้มแข็งเพื่อตัวเอง ดังตัวบทที่ว่า “วัยเยาว์ของบ้านป่าไม่เคยสอนให้ผมอ่อนแอ

ผมรู้วิธีบ่งหนามออกจากเท้าด้วยตัวเอง นั่นไม่สำคัญเท่าทำอะไรให้หนามไม่มีโอกาสฝังลงในฝ่าเท้าได้อีก”

หมายเหตุ. จาก “ทุ่งกว้างที่ไม่มีทั้งม้าและควาย,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม (น. 141), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จะเห็นได้ว่าการปิดเรื่องที่สอดแทรกแง่คิดเพื่อให้ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดความรู้สึกนึกคิดในความไม่อ่อนแอของโง่ แม้จะจากบ้านจากครอบครัวไปอยู่ที่อื่น แต่มีการแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของตัวละครที่ไม่ว่าจะมีอุปสรรคใด ๆ ก็ผ่านมันไปได้ด้วยตัวเอง

สรุปได้ว่า กลวิธีการดำเนินเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏกลวิธีการเล่าเรื่อง ได้แก่ 1) กลวิธีการเปิดเรื่อง เป็นการเปิดเรื่องแบบบรรยาย เพื่อปูเรื่องให้เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน 2) กลวิธีการสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของตัวละครเอง และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวที่ปรากฏ เป็นการสร้างความขัดแย้งที่ไม่ได้ปรากฏถึงความรุนแรง แต่เป็นการสร้างความขัดแย้งที่นำไปสู่การดำเนินเรื่องเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้คิดและแก้ไขปัญหาตามได้ 3) กลวิธีการดำเนินเรื่อง เป็นการเล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา และ 4) กลวิธีการปิดเรื่อง พบการปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม และการปิดเรื่องแบบสมจริงในชีวิตหรือให้แง่คิด ซึ่งการปิดเรื่องดังกล่าวจะทำให้ผู้อ่านที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้เห็นถึงข้อคิดในการดำเนินชีวิตในทางที่ดีและพบกับความสุขสมหวัง

1.4 กลวิธีการสร้างตัวละคร

1.4.1 การสร้างตัวละครแบบสมจริง คือ การสร้างให้ตัวละครมีลักษณะนิสัยคล้ายคนจริง ซึ่งตัวละครจะมีความโลภ โกรธ หลง เหมือนกับคนทุกประการ นักเขียนจะประพันธ์โดยเทียบเคียงกับพฤติกรรมของคนจริงในสังคม ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการสร้างตัวละครแบบสมจริงจำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน มีการสร้างตัวละครแบบสมจริง คือ ตัวละครปณณ เด็กผู้หญิงที่เป็นเด็กพิเศษ คือ อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ เธอจึงต้องเรียนในชั้นเรียนพิเศษของโรงเรียน ตัวละครปณณเป็นเด็กที่ไม่ยอมคน ชอบอยู่คนเดียว ไม่ค่อยชอบ

คุยกับใครก่อน และยังเป็นเด็กที่คิดฝันจินตนาการ ดังตัวบทที่ว่า “เธออาจจะชอบคิดฝันจินตนาการและชอบบันทึกจินตนาการของเธอลงสมุด แต่คนที่ทั้งอ่านเขียนไม่ออกและวาดรูปไม่สวยอย่างเธอจะบันทึกได้ก็แค่เพียงส่วนเลี้ยวหนึ่งของจินตนาการที่มีเท่านั้น”

หมายเหตุ. จาก “พี่สาวแปลก ๆ คนหนึ่ง,” โดย กนก วิบูลพัฒน์, ใน *ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน* (น. 57), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบท จะเห็นได้ว่าตัวละครปณณเป็นเด็กที่มีความสามารถในการจินตนาการ แต่มีข้อบกพร่องในด้านการอ่านและการเขียน ทำให้เธอไม่มั่นใจในตนเอง คิดว่าตัวเองผิดปกติจากเด็กคนอื่น ๆ ผู้แต่งต้องการจะสื่อให้เห็นถึงในความเป็นจริงที่คนเราถึงแม้จะมีสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องของตัวเองในบางเรื่อง แต่ก็ยังมีอีกหลายอย่างที่เราสามารถทำได้

เรื่อง ฟุ้งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากงและผม มีการสร้างตัวละคร โข่ง เด็กชายที่ค่อย ๆ เติบโตขึ้นในชนบท และเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียน ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการเติบโตของตัวละคร ดังตัวบทที่ว่า “ผมจะไม่ไปสอบชิงทุนเรียนต่อ จะอยู่กับพ่อ รับจ้างทำงานหาเงินมาซื้อวัวตัวใหม่ พ่อคิดถูกแล้ว ลูกชานาไม่ควรคิดคาดหวังเกินตัว”

หมายเหตุ. จาก “หลานยาย,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน *ฟุ้งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม* (น. 114), 2563, นานมีบุ๊คส์.

1.4.2 การสร้างตัวละครแบบเหนือธรรมชาติ คือ การสร้างตัวละครให้มีลักษณะเหนือธรรมชาติวิสัย เพื่อสร้างความตื่นเต้นให้แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ ซึ่งอาจปรากฏในทางกายภาพของตัวละครหรือในทางพฤติกรรมของตัวละคร จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทรบนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการสร้างตัวละครแบบเหนือธรรมชาติ จำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง ฉันท อธิฐาน กับมนุษย์ต่างดาว มีการสร้างตัวละครให้มีลักษณะเหนือธรรมชาติ เพื่อสร้างความตื่นเต้นและเน้นจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกให้แก่ผู้อ่าน คือการสร้างตัวละครที่เป็นมนุษย์ต่างดาว ดังตัวบทที่ว่า “ใบหน้านั้นไม่ใช่ของเธอ แต่อาจกล่าวได้ว่ามันหล่อหลอมมาจากตัวเธอแน่นอน ศีรษะล้านโล่งมีขนเรียบติดหนัง ดวงตาเล็กหลุกหลิก ริมฝีปากใหญ่ฉีกเฉียงขึ้นทั้งสองข้างราวเสยะยัม มีเขี้ยวแหลมสองข้าง ตามใบหน้ามีขนแซมงอก ลักษณะโดยรวมคล้ายลิงมากกว่าคน แต่ดูน่ากลัวกว่าลิงจริง ๆ มาก”

หมายเหตุ. จาก “3,” โดย ลักษณ์ เกษมสุข (นามแฝง), ใน *ฉันท อธิฐาน กับมนุษย์ต่างดาว* (น. 32), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งมีการบรรยายถึงลักษณะของตัวละครที่เป็นมนุษย์ต่างดาว ซึ่งเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ ทำให้ผู้อ่านเกิดนิภาพจินตนาการได้ถึงรูปลักษณ์ของมนุษย์ต่างดาวได้ว่ามีลักษณะที่ไม่เหมือนมนุษย์ทั่วไป

สรุปได้ว่า กลวิธีการสร้างตัวละครในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแคว่ ประเพณีนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏกลวิธีเกี่ยวกับการสร้างตัวละคร ได้แก่ 1) การสร้างตัวละครแบบสมจริง มีการสร้างให้ตัวละครมีลักษณะนิสัยคล้ายคนจริง ซึ่งตัวละครจะมีความโลภ โกรธ หลง เหมือนกับคนทุกประการ และ 2) การสร้างตัวละครแบบเหนือจริง มีการสร้างตัวละครให้มีลักษณะเหนือธรรมชาติวิเศษ เพื่อสร้างความตื่นเต้นให้แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ และทำให้วรรณกรรมมีความน่าสนใจ ซึ่งกลวิธีการสร้างตัวละครดังกล่าวมีการนำเสนอตัวละครวัยเด็กเป็นหลัก เพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายของผู้อ่านที่เป็นเยาวชนด้วย

1.5 กลวิธีการสร้างและเสนอฉาก

1.5.1 การสร้างฉากเหมือนจริง เป็นการสร้างฉากโดยมีเนื้อเรื่อง องค์ประกอบ รวมถึงตัวละครจะอยู่ในรูปแบบของความสมจริง สร้างจากพื้นฐานและความเข้าใจที่เป็นความจริง ผู้เขียนจึงใส่ใจในรายละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและทำให้วรรณกรรมมีความสมจริงแบบสมบูรณ์ จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแคว่ ประเพณีนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการสร้างฉากเหมือนจริง จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง ฟุ้งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม พบการสร้างและเสนอฉากเหมือนจริงอยู่จำนวนหลายบท ดังตัวบทที่ว่า “จำความได้ผมก็แลเห็นผืนป่าสีเขียวหนาที่บทิศตะวันตก บ้านไม้หลังน้อยยกพื้นสูงของเราเหมือนมีเงาไม้และเนินหญ้าแบ่งครึ่งกันสวมกอดไว้ในวงแขนด้านทิศตะวันออกเป็นทุ่งนาซึ่งอยู่ถัดจากเนินกร้างเต็มไปด้วยหญ้านานาชนิด”

หมายเหตุ. จาก “กลางทุ่งหญ้า,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน ฟุ้งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม (น. 8), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทจะเห็นได้ว่าการบรรยายฉากสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยธรรมชาติ บรรยายถึงบ้านที่มีลักษณะความเป็นอยู่รายล้อมไปด้วยผืนป่าสีเขียว เนินหญ้าเมื่อได้อ่านแล้วทำให้เห็นภาพธรรมชาติที่มีอยู่จริงได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน ยังมีการสร้างและเสนอฉากที่เหมือนจริง ดังตัวบทที่ว่า “บ้านของน้ำพิมเป็นตึกแถวสีฟ้าอ่อนในซอยที่มีแต่ตึกแถวเรียงรายยาวเหยียด ฝั่งน้อยคนเดียวเกือบตลอดเพราะน้ำพิมต้องทำงาน ถึงน้ำพิมจะปล่อยให้

แม่ลูกคู่หนึ่งเข้าชั้นหนึ่งของบ้านเพื่อเปิดร้านตัดผม แต่ส่วนใหญ่ปณณก็อยู่ชั้นบนคนเดียวเท่านั้น”

หมายเหตุ. จาก “เด็กที่โชคร้ายที่สุดในโลก,” โดย กนก วิบูลพัฒน์, ใน *ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน* (น. 7), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากข้อความข้างต้น เป็นการบรรยายฉากที่บรรยายถึงที่อยู่อาศัยของตัวละครหลัก มีการบรรยายถึงลักษณะของบ้านที่เป็นตึกแถวสีฟ้าอ่อนในซอย ซึ่งเมื่อผู้อ่านได้อ่านแล้วจะนึกภาพลักษณะความเป็นอยู่ของตัวละครที่สมจริงได้

1.5.2 การสร้างฉากเหนือจริง มักพบในวรรณกรรมเยาวชนประเภทจินตนิยาย เป็นการสร้างโลกแห่งจินตนาการของผู้เขียนให้ผู้อ่านรู้สึกตื่นเต้นกับประสบการณ์แปลกใหม่ จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแกว์ ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏการสร้างฉากเหนือจริง จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง ฉันท อธิษฐานกับมนุษย์ต่างดาว พบการสร้างฉากที่มีลักษณะเหนือจริงอยู่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในเรื่องจะเป็นการเล่าเรื่องในโลกที่มีลักษณะเหนือจริง ดังตัวอย่าง

ทิวทัศน์จากลำธารไปสู่ชุมชน เริ่มต่างจากเส้นทางที่เธอผ่านมามาลำพังต้นไม้ ในป่าลำต้นแข็งแรงสูงใหญ่ บางต้นมีรากแข็งแรงเหยียดแทงโผล่พื้นผิวดิน ดูคล้ายหนวดปลาหมึกยักษ์วัดหัวพื้นป่า รากต่อรากของต้นไม้ ต้นต่อต้นเลื้อยมาบรรจบ และหลบเลี้ยวกันเองตามธรรมชาติ ไหล่หมอกระดับหัวเขาลอยขึ้นจากพื้นดินเย็น เฝียบที่ไม่ค่อยได้รับแสงแดดทำให้เธอต้องเดินคลำทางอย่างระมัดระวังมากขึ้น

หมายเหตุ. จาก “4,” โดย ลักษณ์ เกษมสุข (นามแฝง), ใน *ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว* (น. 34), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างบทที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบรรยายฉากที่มีลักษณะเหนือจริง เป็นการบรรยายถึงสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในลักษณะที่อยู่เหนือธรรมชาติ บรรยายถึงรากของต้นไม้ที่แทงโผล่ผิวดินเหมือนหนวดปลาหมึก หรือไหล่หมอกระดับหัวเขาลอยขึ้นจากพื้นดิน เมื่อได้อ่านแล้วทำให้เกิดจินตนาการและทำให้เนื้อเรื่องแปลกใหม่ น่าสนใจยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เรื่อง เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา ได้มีการสร้างฉากที่มีลักษณะเหนือจริงเช่นกัน วรรณกรรมเรื่องนี้จะมีเนื้อหาบางส่วนที่เกี่ยวกับโลกอนาคต ผู้แต่งได้สร้างฉากที่เกิดขึ้นในอนาคตซึ่งยังเป็นเรื่องเหนือจริงสำหรับปัจจุบัน ดังตัวอย่างบทที่ว่า “เวลาเจ็ดนาฬิกาของเช้าวันหนึ่งในเดือนธันวาคม ปีพุทธศักราช 2652 ใจกลางกรุงเทพมหานครที่ขมุกขมัวเพราะไหล่หมอกในฤดูหนาว ชายหนุ่มกำลังหลับสบายอยู่ภายในอพาร์ทเมนต์ลอยฟ้าของมหาวิทยาลัย ซึ่งมองจากเบื้องล่างดูเหมือนกลุ่มลูกโป่งสวรรค์สีลูกกวาดที่ลอยโดดเด่นอยู่กลางอากาศ”

หมายเหตุ. จาก “งานวิจัยของริว,” โดย ธันวา วงษ์อุบล, ใน *เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา* (น. 10), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากข้อความข้างต้น มีการบรรยายถึงฉากที่อยู่ในโลกอนาคต ทั้งอาร์ทเมนต์ลอยฟ้าที่มองจากข้างล่างเหมือนลูกโป่งสวรรค์ที่ลอยอยู่บนอากาศ มีลักษณะที่เหนือจริง ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้มีความน่าสนใจ ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดจินตนาการ ได้ถึงโลกอนาคต

สรุปได้ว่า กลวิธีการสร้างและเสนอฉากในวรรณกรรมเยาวชนรางวัล วณัฏฐ์ ประเททวนนิยาย พ.ศ. 2562 ปรากฏกลวิธีเกี่ยวกับการสร้างและเสนอฉาก ได้แก่ 1) การสร้างฉากเหมือนจริง ผู้แต่งได้ใส่ใจในรายละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและทำให้ วรรณกรรมมีความสมจริงแบบสมบูรณ์ และ 2) การสร้างฉากเหนือจริง เป็นการสร้าง โลกแห่งจินตนาการ เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกตื่นเต้นกับประสบการณ์แปลกใหม่ รวมทั้งมีความ มหัศจรรย์ในฉากที่เป็นส่วนเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ในวรรณกรรมเยาวชนจินตนิยาย มากยิ่งขึ้น และช่วยในการเสริมสร้างจินตนาการของเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่า กลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมเยาวชนได้แสดงให้เห็นถึง ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมเยาวชน ปรากฏให้เห็นถึงกลวิธีการนำเสนอผ่าน องค์ประกอบที่สามารถทำให้ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย เน้นความสนุกสนานและ สร้างเสริมจินตนาการ คำโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีแนวคิดหลักของเรื่องที่เด่นชัด ตัวละคร อยู่ในวัยใกล้เคียงกับผู้อ่าน มีความสมจริง ผู้อ่านสามารถสัมผัสตัวละครได้ง่าย รวมทั้งมีการ สร้างฉากแบบสมจริงผสมจินตนาการ เพื่อให้เยาวชนได้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านได้ มากยิ่งขึ้น และโดยส่วนใหญ่ มักจะใช้จุดจบแบบมีความสุข

2. ภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลวณัฏฐ์ ประเททวนนิยาย พ.ศ. 2562

การศึกษาภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลวณัฏฐ์ ประเททวนนิยาย พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพสะท้อนเยาวชนไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ภาพสะท้อนด้านสังคม ภาพสะท้อนด้านความรัก และภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและ จริยธรรม ซึ่งปรากฏผลการศึกษาดังนี้

2.1 ภาพสะท้อนด้านสังคม

2.1.1 การศึกษา วรรณกรรมเยาวชนรางวัลวณัฏฐ์ ประเททวนนิยาย พ.ศ. 2562 ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและปัญหาของการศึกษา ดังนี้

เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน สะท้อนถึงปัญหาในด้านการศึกษา คือ ปัญหา การอ่านของเด็กนักเรียน ดังตัวบทที่ว่า “หนูอ่านไม่ออกค่ะ” ปณณบอกรุทธรา เธอมา เรียนกับครูยุทธราได้สองสามครั้งแล้ว แต่เธอก็ยังไม่ยอมอ่านหนังสือให้ครูฟัง ความจริงครู

พระราชกฤษฎีกา บัณฑิตพออ่านออกอยู่บ้าง แต่เธอจะอ่านไปทำไม ถึงอ่านก็อ่านติด ๆ ขัด ๆ และสุดท้ายก็ไม่รู้เรื่องอยู่ดี

หมายเหตุ. จาก “จดหมายที่ไม่เต็มใจเขียน,” โดย กนก วิบูลย์พัฒน์, ใน *ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน* (น. 14), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการอ่านของตัวละคร บัณฑิตเด็กหญิงวัยประถมศึกษาปีที่ 5 ที่อ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้และผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าครูและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจและช่วยแก้ปัญหาให้เด็ก อีกทั้งยังสามารถถึงศักยภาพของเด็กที่ทำให้เรื่องร้ายกลายเป็นดีได้

นอกจากนี้ เรื่อง *ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากางและผม* ได้มีการสะท้อนภาพการศึกษาไทยที่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล คือ ความเสียสละของครู ความสามารถ ความอดทน และมิตรภาพของเด็ก ๆ แม้รัฐจะเข้ามาไม่ถึง แต่พวกเขาก็ทำให้ชีวิตก้าวไปสู่ที่ดีขึ้นได้ ดังตัวบทที่ว่า “เด็ก ๆ ต้องมาโรงเรียน และการเรียนหนังสือมันจำเป็นต่อชีวิต ผมเริ่มทำความเข้าใจจากที่เขียน กข ไม่เป็น บวกเลขไม่ได้ ผ่านการเรียนรู้จากที่ครูบุญเลิศสอนแล้ว ผมคิดว่าอีกไม่นานก็คงอ่านหนังสือออกและบวก-ลบ-คูณ-หารเลขได้เอง”

หมายเหตุ. จาก “อาหารมื้อกลางวัน,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน *ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม* (น. 51), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบท สะท้อนให้เห็นถึงความคิดของโง่งที่มีต่อครูบุญเลิศ จากเมื่อก่อนที่เขาเคยโกรธครูบุญเลิศที่มาบังคับให้เขามาโรงเรียน แทนที่จะได้เอาเวลาไปเลี้ยงควาย จนสุดท้ายเขาได้เข้าใจว่าการศึกษามีความจำเป็นต่อชีวิตเป็นอย่างมาก เมื่อได้อ่านแล้วผู้อ่านรับรู้ได้ถึงความเสียสละและความหวังดีที่ครูบุญเลิศมีต่อโง่งและเพื่อน ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของครูที่พยายามปลุกฝังให้เด็กเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา อีกทั้งยังมีการสะท้อนให้เห็นถึงการศึกษสำหรับเยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนด้อยโอกาสที่ขาดแคลนหรืออาศัยในถิ่นทุรกันดาร ดังตัวอย่าง

“ครูโนรืออยากให้อีงได้เรียนต่อ บ่นเสียตายถ้าเรียนแค่ปอสี่ ครูบอกอีกว่าจะหาทางช่วย”

พ่อสายหัว “ไม่ต้องไปเชื่อครูหรอก เราเป็นลูกชานา ถึงสอบทุนได้ เราก็กไม่มีเงินอยู่ดี”

แม่แย่ง “ครูเขาสอนบสนุน ลองสอบดูสักหน่อยก็ดี เพื่อลูกเราจะไปได้ไกล”

หมายเหตุ. จาก “หลานยาย,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน *ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม* (น. 111), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาของครอบครัวในชนบท จะเห็นได้ว่า โข่ง เป็นเด็กเรียนเก่งและครูโน้มน้าวกให้โข่งได้เรียนต่อ แต่พ่อของโข่งไม่เห็นด้วยเพราะมีปัญหาด้านการเงิน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นอีกหนึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาของไทย

2.1.2 วิถีชีวิต วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเยาวชนในชนบทที่ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตจากสภาพแวดล้อมและธรรมชาติรอบตัว ดังนี้

เรื่อง พุทัญญา ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม ได้กล่าวถึงเยาวชนที่อยู่ในชนบท มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ ดังตัวบทที่ว่า “ผมออกไปจับกบและหาปลาในรุ่งเช้า บางวันก็ได้แมงดามาให้แม่ตำน้ำพริกพร้อมกับปลาช่อนตัวโต ฤดูไถหว่าน ปักดำ หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดินผ่านเลยไป แม่กับพี่สาวเริ่มงานทอผ้า พ่อนำไม้ไผ่มาจักตอก ย้อมสี และลงมือสานกระติบข้าว”

หมายเหตุ. จาก “เด็กชายผู้ไม่มีความเป็นของตัวเอง,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน พุทัญญา ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม (น. 15), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนในชนบทเรียนรู้วิถีชีวิตบางอย่างจากการดำรงชีวิตเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เช่น เยาวชนเรียนรู้วิธีการหาสัตว์มาทำเป็นอาหาร และยังสะท้อนถึงกิจกรรมของคนในครอบครัวที่มีหน้าที่แต่ละอย่าง ดังตัวอย่างที่ยกมาเช่น แม่กับพี่สาวทอผ้า พ่อนำไม้ไผ่มาจักตอกย้อมสีและสานกระติบข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ในตัวบทที่ว่า “เด็กบ้านป่าไม่ว่าหญิงหรือชาย นอกจากช่วยงานครอบครัวเท่าที่ทำได้แล้วยังต้องเป็นกำลังหาอาหาร ตื่นนอนตอนเช้า ผมจะออกจากบ้านไปเก็บเห็ดโคนหน้าฝน บางวันได้หน่อไม้ป่า ดอกกระเจียว เห็ดกระด้างตามขอนไม้”

หมายเหตุ. จาก “หนังกวบอยสติก,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน พุทัญญา ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม (น. 55), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของเยาวชนในชนบท ทั้งผู้หญิงผู้ชาย มีหน้าที่ในการหาอาหาร มีการบรรยายถึงพืชผักต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประกอบอาหาร เช่น เห็ดโคน หน่อไม้ป่า ดอกกระเจียว ซึ่งพืชผักเหล่านี้มักเจอได้ตามวิถีชีวิตของชนบท

2.1.3 การอยู่ร่วมกับผู้อื่น วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ได้สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่จะต้องมีการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี ดังนี้

เรื่อง ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน มีการสะท้อนถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นผ่านตัวละครปณณ ดังตัวบทที่ว่า “วันนี้ปณณตื่นนอนแต่เช้า เธอเตรียมตัวไปโรงเรียนตามปกติ เด็กหญิงหิวผมและฮัมเพลงไปด้วย ปณณมองตัวเองในกระจกด้วยความประหลาดใจ ความรู้สึกกังวลในตอนเช้าว่าเธอจะต้องไปพบกับความอึดอัดต่าง ๆ ที่โรงเรียนจางหายไปกว่าแต่ก่อนมาก มากพอที่จะฮัมเพลงในตอนเช้าได้โดยไม่รู้ตัว”

หมายเหตุ. จาก “การยอมรับ,” โดย กนก วิบูลพัฒน์, ใน *ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน* (น. 72), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของปณณในทางที่ดีขึ้น จากที่ปณณต้องอึดอัดเวลาที่ไปโรงเรียนเจอกับคนอื่นก็หายกังวลโดยไม่รู้ตัว สะท้อนให้เห็นถึงการเปิดใจในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นของตัวละคร

นอกจากนี้ เรื่อง ฉัน อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว ปรากฏภาพสะท้อนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เมื่ออธิษฐานต้องเข้าไปอยู่ในที่แห่งใหม่ที่แปลกแตกต่างจากมนุษย์ทั่วไป การใช้ชีวิตร่วมกับผู้คนในที่แห่งนั้นจึงมีการปรับตัว ดังตัวบทที่ว่า “ทางที่ดีที่สุดคือต้องอยู่อย่างสงบเสงี่ยม พวกหมาจึงพยายามไม่ทำตัวโดดเด่นและหลีกเลี่ยงให้อีกสามกลุ่มที่เหลือได้เดินก่อน เลือกโต๊ะกินข้าวก่อนตักอาหารก่อน เข้าห้องน้ำก่อน การเสี่ยงมีเรื่องแต่ละครั้ง นอกจากจะโดนกฎหมู่ถล่มแล้ว ดูเหมือนมนุษย์เองก็จะพร้อมเข้าข้างมนุษย์ต่างดาวหมู่มากและรังเกียจหมาอย่างพวกเธอเป็นพิเศษ”

หมายเหตุ. จาก “8,” โดย ลักขณ์ เกษมสุข (นามแฝง), ใน *ฉัน อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว* (น. 91), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของตัวละครอธิษฐานที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นเมื่อต้องไปอยู่ในสถานที่ที่ตนเองไม่คุ้นเคย

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ประเด็นภาพสะท้อนด้านสังคม ในด้านการศึกษา ผู้แต่งมีการสะท้อนถึงปัญหาในด้านการศึกษา คือ ปัญหาการอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ ที่ชี้ให้เห็นว่าครูและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าว และได้มีการสะท้อนถึงความสำคัญของการศึกษาไทยผ่านบทบาทของเด็กและครู เพื่อให้เห็นว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับเยาวชน และไม่เพียงแต่จะทำให้เยาวชนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต แต่ยังเป็นการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดี การศึกษาช่วยให้เยาวชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง นำไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบและสามารถนำพาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ต่อมา ด้านวิถีชีวิต ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชนบท ซึ่งผู้แต่งต้องการ

ปลูกฝังให้เยาวชนเข้าใจถึงชีวิตที่เรียบง่าย โดยการอยู่พึ่งพาอาศัยกัน อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกเพื่อการเกษตรเพื่อยังชีพแบบพออยู่พอกินในสังคม และด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เพื่อที่จะดำรงชีวิตต่อไปในสังคมให้ได้

2.2 ภาพสะท้อนด้านความรัก

2.2.1 ความรักภายในครอบครัว วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแคว่ ประเททวนิยาย พ.ศ. 2562 ได้สะท้อนความรักภายในครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกหรือคนในครอบครัว ดังนี้

เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน มีการสะท้อนให้เห็นถึงความรักของคนในครอบครัว คือปณณกับแม่ ซึ่งทั้งคู่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน แต่ยังคงมีความรักระหว่างแม่ที่สะท้อนให้เห็น ดังตัวอย่าง

“หนูคิดถึงแม่จังเลย” ปณณวิ่งเข้าไปกอดแม่อีกครั้งเพื่อให้หายคิดถึง

“ไม่ต้องคิดถึงแล้ว แม่มาคราวนี้จะพาปณณไปอยู่ด้วยกัน” แม่แพรวบอกอย่างมั่นใจ

“ปณณจะไปกับแม่ไหม” แม่แพรวถามปณณ ค็นั่นแม่มานอนกับปณณที่ห้อง ปณณรู้สึกถึงความอบอุ่นที่ขาดหายไป

หมายเหตุ. จาก “แม่,” โดย กนก วิบูลพัฒน์, ใน *ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน* (น. 84), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างที่ยกมา จะเห็นได้ว่าแม่ปณณ ไม่ได้อาศัยอยู่กับแม่ แต่ปณณ ยังคงรอคอยที่จะได้เจอแม่และคิดถึงอยู่เสมอ พอได้เจอกันปณณรู้สึกถึงความอบอุ่นที่หายไป สะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างแม่กับลูกที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว

เรื่อง เด็กชายผู้ส่งหุตุเวลา มีการสะท้อนให้เห็นถึงความรักในครอบครัวระหว่างแม่ลูก ดังตัวอย่าง

“แม่จะไม่ถามหรือหนะว่าหนูมีปัญหาอะไรที่โรงเรียน หรืออาจเป็นการบ้านที่ครูให้หนูทำแล้วหนูทำถามแม่ แต่เมื่อนหนูถาม แม่ก็จะตอบเท่าที่ความรู้และประสบการณ์ของแม่มี แล้วให้หนูลองตรึกตรองและคิดแก้ปัญหาต่อเอาเองนะครับ” คำพูดของผู้เป็นแม่ทำให้เด็กชายเริ่มคลายกังวลลง ทุกครั้งที่แม่อยู่ข้าง ๆ เขารู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยเมื่อเห็นรอยยิ้มและแววตาที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักนั้น นนทพิยกหน้ารับเป็นเชิงบอกว่าเข้าใจในสิ่งที่แม่กำลังพูด

หมายเหตุ. จาก “นิทานสอนใจ,” โดย ธันวรา วงษ์อุบล, ใน *เด็กชายผู้ส่งหุตุเวลา* (น. 91), 2563, นานมีบุ๊คส์.
วารสารมนุษย์กับสังคม
Journal of Man and Society

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นถึงความรักระหว่างแม่ลูก ที่ผู้เป็นแม่คอยอยู่เคียงข้าง เป็นความอบอุ่นและความปลอดภัยให้แก่ลูกเสมอ จะเห็นได้ว่าแม่ของนนท์คอยช่วยเหลือด้วยการให้ คำแนะนำจากประสบการณ์ของตัวเอง และเมื่อลูกเจอกับปัญหาแม่ก็พร้อมที่จะอยู่เคียงข้างเสมอ

เรื่อง ฉันท อธิฐาน กับมนุษย์ต่างดาว ก็ได้ปรากฏภาพสะท้อนความรักของครอบครัว ดังเหตุการณ์ที่อธิฐานตัดสินใจที่จะเรียนต่อแพทย์ ซึ่งครอบครัวก็มีความยินดีและพร้อมสนับสนุน ดังตัวอย่าง

ช่วงนี้เราคุยกันน้อย ลงเพราะอธิฐานตัดสินใจแน่นอนแล้วว่า จะสอบเข้าคณะแพทย์ จึงต้องทุ่มเทให้กับการศึกษามากเป็นพิเศษเพื่อให้ตามทันเพื่อนที่ตั้งลำมาทางนี้ไว้แล้วหลายปี ทุกคนในบ้านได้ยืนต่างสนับสนุนอย่างแข็งขัน เธอกระซิบด้วยว่ายี่งแวนตาของแม่นั้น เห็นชัดว่ามีความยินดีปรีดาถึงไกลออกมาเป็นประกายวิบวับ ราวกับว่าแค่การประกาศเป้าหมายนั้นเท่ากับลูกสาวมาบอกว่าสอบติดแล้วด้วยซ้ำ

หมายเหตุ. จาก “13,” โดย ลักษณ์ เกษมสุข (นามแฝง), ใน ฉันท อธิฐาน กับมนุษย์ต่างดาว (น. 144), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นถึงความรักของครอบครัวอธิฐาน ที่พร้อมสนับสนุนลูกทุกอย่าง จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นถึงความรักภายในครอบครัวของอธิฐานที่พร้อมสนับสนุนในทางที่ถูกตัดสินใจเลือก ซึ่งอธิฐานตัดสินใจที่จะสอบเข้าคณะแพทย์ แม่ก็มีความดีใจและมีความยินดีเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ เรื่อง พุงหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากางและผม ยังปรากฏภาพสะท้อนความรักของครอบครัว ที่ไม่ได้มีแค่จากพ่อกับแม่เท่านั้น แต่ยังมีความรักจากยาย ผู้เป็นอีกคนหนึ่ง ในครอบครัวของโง่ง ที่มอบแต่ความรัก ความหวังดีให้ ดังตัวบทที่ว่า “บนขานเรือนที่ผมหักยายนอนเคียงข้าง แค่มืดตาก็แลเห็นหมู่ดาว ผมบอกยายว่าครูโนรีอยากให้ไปสอบชิงทุนการศึกษา ยายบอกว่าไปสิ ไปเรียนต่อสูง ๆ แล้วจะได้เป็นครู เป็นตำรวจ หรือทหาร ไปอยู่ในเมืองขาดเหลืออะไรก็เขียนจดหมายมาบอกยาย ถ้าไอ้แก่นไม่ส่งเงินไปให้ก็มาเอาที่ยาย”

หมายเหตุ. จาก “หลานยาย,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน พุงหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม (น. 116-117), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทจะเห็นได้ถึงความรัก ความปรารถนาดีของยายที่มีต่อโง่ง ความหวังดีของยายที่ต้องการให้โง่งได้เรียนต่อสูง ๆ จะได้เป็นครู เป็นตำรวจหรือทหาร ถึงผู้เป็นพ่อของโง่งไม่ส่งเงินไปให้ ยายก็พร้อมที่จะสนับสนุนการเรียนให้แกโง่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความปรารถนาดีของยายที่มีต่อโง่ง

2.2.2 ความรักระหว่างเพื่อน วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทรณนิยาย พ.ศ. 2562 ได้สะท้อนความรักระหว่างเพื่อนที่มีต่อกันทั้งในตอนที่สูงและทุกซอก ดังนี้

เรื่อง หุ่นงู ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม มีการสะท้อนให้เห็นถึงความรักเพื่อน ระหว่างกลุ่มเพื่อน ๆ ของโง่ง ที่เติบโตมาด้วยกันตั้งแต่เด็ก ๆ และคอยอยู่เคียงข้างกัน ดังตัวอย่าง

“เราช่วยกันหอบฟางข้าวมาปูเป็นที่นอน ส่วนที่เป็นหมอนหนุนก็เลือกพื้นดินนุ่ม ๆ ปูฟางทับอีกชั้น เราเตรียมไม้แห้งไว้กองใหญ่ ก่อกองไฟเพิ่มขึ้นอีกให้เป็นทั้งกรุ่นคว้นและแสงสว่างรายรอบตรงจุดที่เจ้าเขากางนอนป่วย ผมไม่ได้ร้องขอน้ำใจจากเพื่อน ๆ แต่พวกเขาพร้อมจะอยู่ร่วมในช่วงที่ผมทุกข์เศร้า โง่ง ไม่เคยมีความเป็นของตัวเองและไม่ใช้คนฉลาด แต่ดูเหมือนจะเข้าใจดีว่าควายมีความหมายต่อผมมากน้อยแค่ไหน เขาไม่ได้หัวเราะแหย่ ๆ เขาจ้องมองเจ้าเขากาง แล้วหันมาจ้องหน้าผมพร้อมรอยยิ้มเศร้า”

หมายเหตุ. จาก “ความผูกพัน,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน หุ่นงู ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม (น. 129), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นถึงความรักในมิตรภาพของกลุ่มเพื่อน ๆ ที่มีต่อโง่ง ในวันที่โง่งมีเรื่องทุกข์เศร้าก็คอยมาอยู่เคียงข้างโดยที่โง่งไม่ได้ร้องขอน้ำใจจากเพื่อน แต่พวกเขาพร้อมที่จะอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข และเข้าใจความรู้สึกของโง่งเป็นอย่างดีว่าเจ้าเขากาง ควายของเขามีความหมายกับโง่งมากเพียงใด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรักของเพื่อนที่คอยอยู่เคียงข้างกันเสมอ

นอกจากนี้ เรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน ก็ปรากฏภาพสะท้อนถึงความรักของเพื่อน ระหว่างปณณ์กับปิ่นใหญ่ ถึงแม้ว่าในตอนแรกทั้งคู่มีปัญหาต่อกัน สุดท้ายทั้งคู่ก็กลายมาเป็นเพื่อนรัก ดังตัวอย่าง

“แล้วจะไปนานแค่ไหน” ปิ่นใหญ่ถาม

“ก็ไปอยู่เลย พอจบประถมก็นั่งเรือไปเรียนมัธยมในเมือง” ปณณ์ตอบ

“เออ จบมอสามแล้วเรามาไป” ปิ่นใหญ่บอกด้วยท่าที่ยียวน สำหรับปิ่นใหญ่แล้วทุกอย่างเรียบง่าย ไม่มีอะไรซับซ้อน แต่ปิ่นใหญ่ก็ทำให้ปณณ์ยิ้มได้เสมอ

“ไม่แน่ จบมอสสามแล้วเราอาจได้กลับมาก็ได้ใครจะรู้” ปณณีย์มให้เพื่อน
รักของเธอ

หมายเหตุ. จาก “แม่,” โดย กนก วิบูลพัฒน์, ใน *ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน* (น. 88), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างที่ยกมา จะเห็นได้ว่ามิตรภาพระหว่างปณณีย์และปิ่นใหญ่
มีความผูกพันกันมาก เห็นได้จากตอนที่ปณณีย์ต้องย้ายโรงเรียนเพื่อไปอยู่กับแม่ ทำให้
ทั้งสองคนต้องแยกกัน แต่ปิ่นใหญ่ก็ยังทำให้ปณณีย์ได้เสมอ ซึ่งผู้อ่านรับรู้ได้ถึงความรัก
ความผูกพันระหว่างปณณีย์และปิ่นใหญ่ว่ามีมากมายแค่ไหน

2.2.3 ความรักต่อสัตว์เลี้ยง วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภท
นวนิยาย พ.ศ. 2562 ได้สะท้อนความรัก ความเมตตาที่มีให้สัตว์เลี้ยง ดังนี้

เรื่อง ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว มีการสะท้อนให้เห็นถึงความรัก
ความผูกพันระหว่างอธิษฐานกับคลาวด์ สุนัขที่เป็นสัตว์เลี้ยงของเธอ ดังตัวบทที่ว่า “เธอ
ลูบศีรษะหมาเพื่อนยาก ขนสั่นวลเหลือบน้ำตาเลบริเวณหน้าผากของมันเรียบลื่นกว่าทุกที
เพราะถูกมือของเธอลูบตลอดทุกวันวันละหลายครั้ง

หมายเหตุ. จาก “6,” โดย ลักขณ์ เกษมสุข (นามแฝง), ใน *ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว* (น. 71), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทนี้เห็นได้ว่าคลาวด์เป็นสัตว์เลี้ยงที่เปรียบเสมือนเพื่อนของเธอ
ทำให้เห็นถึงความรัก ความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์ที่มีต่อกัน

นอกจากนี้ เรื่อง ฟุ้งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม มีการสะท้อนให้
เห็นถึงความรักระหว่าง โข่งกับเจ้าเขากาง ควายที่เป็นสัตว์เลี้ยงคู่ใจของเขา ดังตัวบทที่ว่า
“ตลอดวันอันยาวนาน ผมคอยดูแลเจ้าเขากาง มันกินหญ้าและใบไม้อ่อนที่ผมนำมาให้เพียง
เล็กน้อย กินน้ำผสมรำข้าวได้บ้าง ช่วงแดดร้อน ผมตักน้ำมาราดมันจนชุ่มฉ่ำไปทั้งตัว ผมนั่ง
ลงข้าง ๆ แล้วสอดแซนทอดเขาของมันจนหลับไปด้วยกัน”

หมายเหตุ. จาก “ความผูกพัน,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน *ฟุ้งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม* (น. 128), 2563,
นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทจะเห็นได้ว่ามีการสะท้อนให้เห็นถึงความรักที่โข่งมีต่อ
เจ้าเขากาง ในวันที่เจ้าเขากางป่วย โข่งคอยดูแลมันเป็นอย่างดี นำหญ้าและใบไม้อ่อนให้กิน
คอยตักน้ำมาราดให้มัน ซึ่งผู้อ่านอ่านแล้วรับรู้ได้ถึงความรักที่โข่งมีต่อเจ้าเขากาง นอกจากนี้
ในตอนที่เจ้าเขากางตายไป โข่งก็ยังคงเสียใจและคิดถึงสัตว์เลี้ยงตัวนี้ของเขาอยู่เสมอ
ดังตัวอย่างที่ว่า

“รุ่งเช้าผมไปเยี่ยมหลุมศพมัน แอบหลั่งน้ำตาเงียบ ๆ และก็ละอื่นในอก ร้องไห้จนพอใจแล้วผมก็คิดว่าแผนว่าจะทำอะไรต่อไป ผมตั้งประตูต้นเล็ก ๆ จากพื้นดิน ถอนขึ้นมาพร้อมรากที่สมบูรณ์ ทอยย่นนำไปฝังลงเหนือหลุมศพ ทั้งระยะห่างไว้เผื่อดันไม้ที่ ผมปลูกจะได้เติบโตงาม เสียดยอด และแตกกิ่งก้าน”

หมายเหตุ. จาก “เนินเจ้าเขากาง,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน *ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม* (น. 135), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างบทที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่าความรัก ความผูกพันที่โง่งมีต่อเจ้าเขากางมากมายเพียงใด แม้เจ้าเขากางจะตายไปแล้ว แต่โง่งเองยังคงเสียใจและคิดถึงมันเสมอ คอยไปที่หลุมศพเจ้าเขากางและได้ปลูกต้นประตูที่หลุมศพของเจ้าเขากาง ซึ่งทำให้รับรู้ได้ว่าโง่งรักเจ้าเขากางเป็นอย่างมาก

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแกว์ ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ประเด็นภาพสะท้อนด้านความรัก ในด้านความรักภายในครอบครัว ผู้แต่งต้องการสะท้อนให้เห็นว่าสังคมมีทั้งครอบครัวที่สมบูรณ์แบบและครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แบบ แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ความรักที่มีต่อกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ ความอบอุ่น ในครอบครัวได้ ต่อมา ด้านความรักระหว่างเพื่อน ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นว่าความรักระหว่างเพื่อนเป็นความรักที่มีแต่ความเข้าใจกันและกัน พร้อมทั้งจะคอยอยู่เคียงข้างกันเสมอเช่นเดียวกับคนในครอบครัว และด้านความรักต่อสัตว์เลี้ยง ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นว่าความรักที่มีต่อสัตว์ร่วมโลกก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะจะสามารถช่วยปลูกฝังให้เยาวชนนั้นมีจิตใจที่อ่อนโยนและรู้จักเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ได้มากยิ่งขึ้น

2.3 ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและจริยธรรม

2.3.1 ความกตัญญู วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแกว์ ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ได้สะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความกตัญญูที่ผู้เป็นลูกควรแสดงต่อพ่อแม่และคนในครอบครัว ดังนี้

เรื่อง เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา มีการสะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความกตัญญู คือ นนท์ที่มีต่อแม่ของเขา โดยนนท์ต้องการที่จะช่วยแบ่งเบาภาระแม่ด้วยการล้างจานแทน ดังตัวอย่าง

“ต่อจากนี้ไปแม่ไม่ต้องล้างจานนะครับ” เธอจ้องหน้าลูกชายเหมือนยังไม่แน่ใจกับคำพูดของเขา แต่ถึงแม้จะเป็นแค่การพูดเล่นเธอก็รู้สึกดี

“เอ วันนี้นักแม่เป็นอะไรน้า พูดเล่นหรือพูดจริงล่ะนี่ ยากได้อะไรอีกล่ะเรา” นนท์พยักหน้าให้แม่ แวดาวจริงจัง

“พูดจริงครับแม่ ต่อจากนี้ผมจะเป็นคนที่คิดดีแล้วก็ทำดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ครับ”

หมายเหตุ. จาก “ทำดีไม่หวังสิ่งตอบแทน,” โดย ธันวา วงษ์อุบล, ใน เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา (น. 85), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างที่ยกมา จะเห็นได้ถึงความกตัญญูของนนท์ที่มีต่อแม่ โดยนนท์ต้องการทำความดีด้วยการช่วยแม่ของเขาล้างจานแทนโดยที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนจากแม่ของตนเองด้วย

ในเรื่อง หุ่นยนต์ ป้าข้าว เจ้าเขากาง และผม ปรากฏภาพสะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความกตัญญูของโง่งที่มีต่อพ่อกับแม่ ดังตัวบทที่ว่า ...ครูพูดต่อ “ก่อนสอบไล่ปลายปีต้องเดินทางไปรับรางวัลที่อำเภอเมือง ได้รับทั้งใบประกาศและเงินทุนการศึกษาอีกร้อยบาท” ผมแทบกระโดดตัวลอย ผมจะมีเงินให้พ่อกับแม่มาถึงร้อยบาท พ่อกับแม่เย็นนิ่งเหมือนยังไม่เชื่อหูกับข่าวดีจากปากครูโนรี

หมายเหตุ. จาก “นักเรียนตัวอย่าง,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน หุ่นยนต์ ป้าข้าว เจ้าเขากาง และผม (น. 107-108), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จะเห็นได้ชัดว่าโง่งเป็นเด็กเรียนดี ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนตัวอย่าง และได้รับรางวัลทั้งใบประกาศและเงินทุน นอกจากนี้โง่งจะทำให้พ่อแม่ภูมิใจแล้วเขายังรู้สึกดีใจที่จะมีเงินให้พ่อแม่มาถึงร้อยบาท สะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูของโง่งที่มีต่อพ่อแม่ในฐานะลูก

2.3.2 ความมีน้ำใจ วรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ได้สะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความมีน้ำใจที่มีให้แก่ผู้อื่น ดังนี้

เรื่อง เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา มีการสะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความมีน้ำใจของนนท์ ดังตัวอย่าง

“ผมช่วยครับน้ำ” เขาบอกเธอขณะมือทั้งสองข้างจับที่รถเข็น

“โอ ดีจังเลยหนู” เธอตอบ

“ไปกันเลยไหมครับ ฮีบ” นนท์ออกแรงสุดกำลังเพื่อไม่ให้หน้าผู้หญิงคนขายต้องออกแรงมากเกินไป จนกระทั่งทั้งสองเข็นรถขายผลไม้ข้ามมาอีกฝั่งสำเร็จ

“ขอบใจมากหนูน้อย เอ้า น้ำให้มะม่วงหนึ่งถุง”

“คุณน้ำเก็บไว้เถอะครับ ผมไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ครับ”

“เธอมีน้ำใจจริง ๆ พ่อแม่สั่งสอนเธอมาดีมาก ๆ”

หมายเหตุ. จาก “ทำดีด้วยหัวใจ,” โดย ธันวา วงษ์อุบล, ใน เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา (น. 95), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวอย่างที่ยกมา เห็นได้ว่านันทเป็นเด็กที่มีน้ำใจ โดยจากการที่นันทได้ช่วยเหลือน้ำผู้หญิงขึ้นรถผลไม้ข้ามฝั่ง โดยที่เขาไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ แม้ว่าน้ำผู้หญิงที่นันทได้ช่วยเหลือจะให้ของตอบแทนก็ตาม

เรื่อง ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว ปรากฏภาพสะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความมีน้ำใจของอธิษฐานที่มีต่อผู้อื่น ที่แม้จะเพ่งเจอกันและเพ่งได้ทำความรู้จัก แต่เธอก็ยังมีน้ำใจต่อผู้อื่น ดังตัวบทที่ว่า “*ลงเครื่องที่กรุงเทพแล้วเธอไปไหนต่อแม่ฉันทคงมารออยู่แล้ว เพื่อไปทางเดียวกัน*”

หมายเหตุ. จาก “11,” โดย สลักณ์ เกษมสุข (นามแฝง), ใน ฉันท อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว (น. 122), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความมีน้ำใจของอธิษฐานที่มีต่อผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งทั้งสองเพ่งเจอกันและทำความรู้จักกันบนเครื่องบินแค่นาน แต่อธิษฐานยังมีน้ำใจที่จะไปส่งเธอ

นอกจากนี้เรื่อง หุ่นยนต์ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม ก็ได้ปรากฏภาพสะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความมีน้ำใจของเพื่อนซี้ที่คอยช่วยเหลือและอยู่ข้าง ๆ ซ้ำง ดังตัวบทที่ว่า “*ผมไม่ได้ร้องขอน้ำใจจากเพื่อน ๆ แต่พวกเขาพร้อมจะอยู่ร่วมในช่วงที่ผมทุกข์เศร้า โส้งไม่เคยมีความเป็นของตัวเองและไม่ใช้คนฉลาด แต่ดูเหมือนจะเข้าใจว่าความมีความหมายต่อผมมากน้อยแค่ไหน ...*”

หมายเหตุ. จาก “ความผูกพัน,” โดย เอกอรุณ (นามแฝง), ใน หุ่นยนต์ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม (น. 129), 2563, นานมีบุ๊คส์.

จากตัวบท จะเห็นได้ถึงความมีน้ำใจของเพื่อน ๆ ของซิ้ง ที่คอยมานอนเฝ้าเจ้าเขากางเป็นเพื่อนซี้แม้ซิ้งไม่ได้ร้องขอน้ำใจจากเพื่อน ๆ แต่ทุกคนก็พร้อมใจที่จะช่วยเหลือทันทีในยามที่ซิ้งทุกข์ใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงน้ำใจของมิตรภาพความเพื่อนได้

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2562 ประเด็นภาพสะท้อนด้านคุณธรรมจริยธรรม ในด้านความกตัญญู ผู้แต่งต้องการสะท้อนให้เห็นว่า ความกตัญญูเป็นแนวทางในการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และกระตุ้นให้เยาวชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติต่อคนในครอบครัวและผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เยาวชนสามารถเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป และด้านความมีน้ำใจ ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นว่า ความมีน้ำใจมีความสำคัญต่อสังคมไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคต พื้นฐานของคุณธรรมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่

จะต้องเป็นผู้มีน้ำใจ มีไมตรีต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง และความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่เยาวชนทุกคนสามารถทำได้ หากเยาวชนมีนิสัยเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความรักแก่ผู้อื่น ก็ย่อมเป็นที่รัก ที่ต้องการ และเป็นคนที่มีคุณค่าต่อสังคม

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเพณีทวนิยาย พ.ศ. 2562 แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ภาพสะท้อนด้านสังคม ภาพสะท้อนด้านความรัก และภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งภาพสะท้อนดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวรรณกรรมเยาวชนที่ให้แก่คิดที่น่านสนใจ สามารถปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เยาวชนพึงมี ทำให้ผู้อ่านโดยเฉพาะเยาวชนเห็นแบบอย่างในการปฏิบัติสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษากลวิธีการนำเสนอและภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเพณีทวนิยาย พ.ศ. 2562 แบ่งกลวิธีการนำเสนอออกเป็น 5 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ การตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครหลัก การตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่และสัตว์ และการตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละคร และผู้แต่งให้ตัวละครตัวเองเป็นผู้เล่าเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่องแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ กลวิธี的开เรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง และกลวิธีการปิดเรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละครแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ สร้างตัวละครแบบสมจริง และสร้างตัวละครแบบเหนือจริง และกลวิธีการสร้างและเสนอฉาก พบว่ามีการสร้างและเสนอฉากออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างฉากเหมือนจริง และการสร้างฉากเหนือจริง ซึ่งกลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมเยาวชนแต่ละเรื่องนั้น ได้ปรากฏให้เห็นถึงกลวิธีการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นไปตามรูปแบบของการนำเสนอวรรณกรรม และในส่วนของภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเพณีทวนิยาย พ.ศ. 2562 แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ภาพสะท้อนด้านสังคมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านวิถีชีวิต และด้านการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ภาพสะท้อนด้านความรักแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน และสัตว์เลี้ยง และภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและจริยธรรมแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญู และความมีน้ำใจ ซึ่งภาพสะท้อนแต่ละด้านดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงเยาวชนไทยที่มีอยู่จริงในสังคม

จากการศึกษากลวิธีการนำเสนอและภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแกว ประเพณีนวนิยาย พ.ศ. 2562 ผลการวิจัยที่เด่นชัดคือ กลวิธีการนำเสนอมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สุทัศน์ วงศ์กระบกถาวร (2550) ที่อธิบายว่า องค์ประกอบกลวิธีการนำเสนอ ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละคร และกลวิธีการเสนอฉากและบรรยากาศ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุณฑิกา ขาพิมล และคณะ (2559) ที่วิจัยเรื่อง “องค์ประกอบของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ รางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแวนแกวและรางวัลนายอินทร์ อวอร์ดระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555” โดยมีผลการศึกษาที่แสดงถึงลักษณะของวรรณกรรมเยาวชนโดยส่วนใหญ่มักมีโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน นิยมตัวละครแบบสมจริง มีการสร้างบทสนทนาเพื่อการดำเนินเรื่อง นำเสนอแก่นเรื่องโดยการกระทำของตัวละคร เน้นการสร้างฉากแบบสมจริงและนิยมการสร้างมุมมองการเล่าเรื่องโดยบุรุษที่หนึ่งด้วย อีกทั้งภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมรางวัลแวนแกวยังได้สะท้อนถึงวิถีชีวิต และคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ตรีศิลป์ บุญขจร (2542) ที่อธิบายว่าวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมและเหตุการณ์ในสังคมที่มีความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งแสดงให้เห็นค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน

นอกจากนี้ การศึกษาค้นครั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแกว ประเพณีนวนิยาย เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ มีองค์ประกอบต่าง ๆ เช่นเดียวกับนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ แตต่างกันเพียงแค่ตัวละครหลักเป็นเด็ก ปัญหาที่ตัวละครประสบเป็นปัญหาของเด็ก นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีซึ่งมีกลวิธีการนำเสนอที่แตกต่างจากสารคดี เนื่องจากมีการสนทนา มีการบรรยายกิริยาอาการของตัวละคร การกำหนดฉากและสิ่งแวดล้อมที่แสดงอุปนิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร ด้วยการสอดแทรกความคิดเห็นของผู้แต่งผ่านตัวละคร สามารถสะท้อนสังคมและสอดแทรกแนวคิดในการดำเนินชีวิตได้อย่างกลมกลืนกับ ตัวละคร อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมเยาวชนประเพณีนวนิยาย เป็นวรรณกรรมที่สามารถช่วยในการส่งเสริมความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งามให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เนื่องจากมีการองค์ประกอบของเรื่องที่ไม่ซับซ้อน มีแก่นเรื่องที่ชัดเจน และใช้ตัวละครที่มีความใกล้เคียงกับผู้อ่านในการดำเนินเรื่อง โดยผ่านการนำเสนอฉากที่มีความสมจริง เข้าใจง่าย และฉากที่เหนือจริงที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้กับวัยเด็กอีกด้วย ซึ่งนับว่าการสร้างสรรค์ดังกล่าว สอดคล้องกับที่ พรพนทิตา ปานเยี่ยม (2554) ได้กล่าวถึงการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวน

แก้วประเพณนวนิยายสำหรับเยาวชน อายุ 12-18 ไว้ว่า ลักษณะงานเขียนที่เป็นนวนิยายสำหรับเยาวชน ต้องมีองค์ประกอบของนวนิยาย ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง การสร้างตัวละคร และการดำเนินเรื่อง รวมทั้งต้องมีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับเยาวชน ส่งเสริมจินตนาการ หรือสะท้อนภาพชีวิตสังคมไทยด้วย สิ่งเหล่านี้จึงเป็นแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว มีการนำเสนอในลักษณะที่เป็นแบบฉบับเดียวกันมาโดยตลอด ด้วยการยึดหลักเกณฑ์การประกวดของวรรณกรรม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสรรค์หนังสือดีมีคุณภาพให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และสามารถเป็นวรรณกรรมที่เยาวชนนำไปใช้ในการอ่านเพื่อเสริมสร้างอารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการ และนำไปใช้เป็นแบบอย่างและแนวทางที่ดีในการดำเนินชีวิตได้ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วนี้ ยังคงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีความนิยมในการอ่านจากเยาวชนทั่วไปได้เป็นอย่างดีและตลอดมา และนับได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนยังคงมีความสำคัญและมีคุณค่าในการสะท้อนสังคม โดยเฉพาะเรื่องราวปัญหาของเยาวชน และสามารถช่วยปลูกฝังแนวคิด แบบอย่างแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี การนำเสนอแนวคิดในวรรณกรรมเยาวชน ต่างมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สร้างความตระหนักถึงศีลธรรม ประกอบกับการสอดแทรกการขัดเกลาทางสังคมในด้านต่าง ๆ ไว้ในเนื้อหา เนื่องจากเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การนำเสนอสังคมผ่านวรรณกรรมเยาวชน จึงทำให้ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนได้ตระหนักถึงสิ่งที่พึงปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาวิธีการนำเสนอและภาพสะท้อนเยาวชนไทยในนวนิยายเยาวชนที่ได้รับรางวัลอื่น เช่น รางวัลซีไรต์ รางวัลเชว่นบุ๊คอะวอร์ด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนก วิบูลพัฒน์. (2563). *ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน*. นานมีบุ๊คส์.
- กนกธิดา ซาพิมล, มาโนช ดินลานสกุล และ นิดา มีสุข. (2559). องค์ประกอบของวรรณกรรม
เยาวชน ประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแว่นแก้ว และรางวัล
นายอินทร์อวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555. *วารสารมนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 10(2), 127-150. [https://so02.tci-thaijo.
org/index.php/HUSOTSU/article/view/59085](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/59085)
- กุลลาบ มัลลิกะมาส. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542). *นวนิยายกับสังคมไทย 2475 – 2500* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). *นวนิยายกับสังคมไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธันวาท วงษ์อุบล. (2563). *เด็กชายผู้สั่งหยุดเวลา*. นานมีบุ๊คส์.
- พรณทิศา ปานเอี่ยม. (2554). *การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วปี
พ.ศ. 2552 ประเภทนวนิยาย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลักษณ์ เกษมสุข (นามแฝง). (2563). *ฉัน อธิษฐาน กับมนุษย์ต่างดาว*. นานมีบุ๊คส์.
- วชิราภรณ์ สุวรรณวางกูร. (2554). *การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภท
สารคดี พ.ศ. 2546- 2552* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). *วรรณกรรมปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). เอส.อาร์ พรินติ้ง แมส
โปรดักส์.
- สุทัศน์ วงศ์กระบกถาวร. (2550). *บันเทิงคดีประเภทเรื่องสั้น*. โอเดียนสโตร์.
- อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2551). *ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายปัจจุบัน*. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2554). *วรรณกรรมวิจารณ์ร้อยกรองปัจจุบัน*. ธนาเพรส.
- อิรวดี ไตรังคะ. (2543). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เอกอรุณ (นามแฝง). (2563). *ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากวาง และผม*. นานมีบุ๊คส์.